

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

Bc. Dominika Davidová

II. ročník – magisterské studium

Obor: Učitelství společenských věd – Učitelství anglického jazyka

Historie a vývoj školství v obci Březová na Uherskohradištsku

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala zcela samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Ve Strání dne

.....

Bc. Dominika Davidová

Obsah

Obsah	3
Úvod	4
1 Historie obce Březová	7
1. 1 Počátky obce Březová ve 13. a 14. století.....	7
1.2 Od prvních zpráv ke stavovskému odboji	9
1.2.1 Uherské nebezpečí a vpády na Moravu.....	11
1.3 Březová v druhé polovině 17. století a na počátku 18. století.....	14
1.4 Březová v 18. a 19. století	15
1.4.1 Hraniční spory v 18. a 19. století.....	19
1.5 Březová od roku 1848 po začátek 20. století.....	20
1.5.1 Správní vývoj obce po roce 1848	22
1.6 Březová v první polovině 20. století.....	23
1.7 Od začátku německé okupace do roku 1945	27
1.8 Březová v období let 1945 - 1949	30
1.8 Březová od druhé poloviny 20. století po současnost	31
1.8.1 Březová po roce 1989	33
2 Historie a vývoj školství na Březové	35
2.1 Počátky školství na Březové.....	35
2.2 Stavba nové školy a její rekonstrukce v letech 1865 - 1930	36
2.3 Škola na Březové od začátku 2. světové války do konce 20. století	37
2.3.1 Základní škola Březová v letech 1971 - 1989	37
2.3.2 Školství od roku 1989 do konce 20. století	39
2.4 Školství na Březové od začátku 21. století po současnost.....	40
2.4.1 Systém LMS Moodle	42
2.4.2 Individuální vzdělávání	43
2.4.3 Škola od roku 2009 po současnost	45
3 Individuální vzdělávání	48
3.1 Základní terminologie	48
3.2 Individuální vzdělávání v dějinách pedagogiky	50
3.3 Individuální vzdělávání v České republice.....	52
3.4 Metody a styly učení při individuálním vzdělávání	55

3.5 Výhody a nevýhody individuálního vzdělávání	59
3.6 Socializace jedince	61
Závěr	64
Seznam literatury a pramenů	66
Přílohy	69
Anotace	

Úvod

Tématem mé diplomové práce je historie a vývoj školství obce Březová na Uherskohradištsku. Tuto malou pohraniční obec jsem si zvolila proto, že se zde nachází základní škola, která byla ještě před pár lety odsouzena k zániku, protože ji navštěvovalo stále méně dětí. Zaujala mě především svým přístupem k moderním vzdělávacím možnostem, které dnešní společnost přináší.

Cílem této práce je zachytit dějiny obce Březová, popsat historický vývoj zdejšího školství a nakonec vysvětlit a přiblížit alternativní způsob povinné školní docházky, se kterým velmi úzce souvisí také individuální vzdělávání. Jedná se o téma poměrně aktuální, jelikož v současné době probíhá pokusné ověřování tohoto typu výuky na druhém stupni základních škol. Osobně se o tuto problematiku sama zajímám, jelikož takové informace považuji za velice užitečné a zajímavé.

Obsahem první kapitoly je historický vývoj obce Březová, která se nachází na moravsko-slovenském pomezí Zlínského kraje. V druhé kapitole jsem se zabývala dějinami zdejšího školství a rozebrala jsem jeho vývoj. V závěru kapitoly se věnuji zejména současnosti Základní školy Březová, která byla zařazena do pokusného ověřování individuálního vzdělávání na druhém stupni základních škol.

Pro zjištění základních teoretických východisek práce jsem užívala především odbornou literaturu týkající se historie a školství obce Březová. Prostudovala jsem a analyzovala danou odbornou literaturu týkající se mého tématu a vypracovala tak teoretickou část do jednoho celku.

Při své práci jsem čerpala z mnoha zdrojů, literatury, rozhovorů a pramenů, mezi které patří i kroniky obce Březová. Ze začátku jsem se zaměřila hlavně na literární zdroje, ale čerpala jsem také ze zdrojů internetových, jelikož poskytují veškeré informace o současnosti.

Důležitým pramenem pro mě byla kniha Josefa Kukulky *Dějiny obce pod Lopeníkem*, stejně tak jako neméně přínosná kniha *Březová* od Marie Ševčíkové. V obou zmíněných publikacích je popsána minulost této slovácké obce, čím žila, jak se měnila a čím žije dodnes. Dále jsem využila *Přípravnou knihu pro obecní kroniku Březová*, jelikož se stará Obecní kronika spolu se Školní kronikou v období 2. světové války ztratila. Z publikace od Jana

Skácela jsem čerpala informace týkající se historie moravsko-slovenského pomezí. Tato kniha mi pomohla vytvořit si ucelenou představu o historii celého kraje.

1 Historie obce Březová

Obec Březová leží v pohraniční části Zlínského kraje na jihovýchodní Moravě. Rozkládá se v kotlině mezi Studeným Vrchem a Velkým Lopeníkem a je součástí CHKO Bílé Karpaty. Březová je vstupní branou z moravské strany do Bošácké doliny, kudy protéká potok Hrubár.¹ Nejbližšími obcemi jsou Strání, Korytná, Suchá Loz a Lopeník. Březová se nachází v pohraničí a sousedí tedy i se slovenskou obcí Bošáca. Rozloha obce je 13,77 km² a v současnosti zde žije okolo 1085 obyvatel.²

1.1 Počátky obce Březová ve 13. a 14. století

O nejstarší historii této oblasti toho bohužel mnoho nevíme. Jednalo se totiž o kraj značně vzdálený od hlavních komunikací. Nejbližší a zároveň jednou z hlavních obchodních cest byla tzv. Uherská cesta, která tvořila spojnici mezi českým státem a Uhrami.³ Tato cesta vedla směrem na Uherský Brod přes řeku Olšavu, dále pak přes Nivnici, Horní Němčí a Strání do Nového Mesta nad Váhom. Je tedy zřejmé, že nejstarší obyvatelstvo se usazovalo především v blízkosti této velmi významné obchodní, ale i vojenské cesty.⁴ Její strategické polohy bylo tedy využíváno i při nájezdech uherských vojsk, Turků a Tatarů.

Jak už sám název obce napovídá, jednalo se o místo charakteristické březovým porostem. Přeneseně byla pojmenována i původní osada tam vzniklá. Prvním historicky významným místem v katastru dnešní Březové byl Studený vrch. Jeho poloha se nachází v oblasti, která měla důležitou roli v době, kdy se utvářela hranice mezi českým státem a Uhrami. Šlo totiž o kraj, jehož vlastnictví si nárokovaly obě strany. Původně však tuto hranici tvořila řeka Olšava. Teprve v průběhu první poloviny 13. století dochází k jejímu posunu směrem k úpatí Bílých Karpat. Dalším významným místem bylo tzv. Lucké pole, nacházející se v blízkém okolí. V r. 1099 a 1116 zde probíhala důležitá jednání se zástupci českého státu a Uherska.⁵

¹ *Vesnice roku*. Obec Babice: Zlínský kraj, 2015, s. 18.

² Statistické údaje. *Obec Březová* [online]. Březová [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.obecbrezova.cz>

³ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 8.

⁴ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 19.

⁵ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 8.

K osídlení zdejší oblasti také výrazně přispělo vybudování cisterciáckého kláštera ve Vizovicích. Klášter, zvaný Smilheim, byl založen brúmovským kastelánem Smilem ze Střílek v roce 1261.⁶ V té době byly pokrokové hospodářské metody cisterciáků využívány zejména k realizaci kolonizačních záměrů.⁷

Po uklidnění poměrů, které nastaly po opakujících se uhersko-kumánských nájezdech na Moravu koncem 13. století, došlo na Uherskohradištsku k dalším bojům. Roku 1315 napadl pohraniční oblast Matouš Čák Trenčanský a po nějakou dobu ovládl celý kraj, který značně utrpěl. Klid nastal opět až po jeho porážce u Haliče. Další boje, které výrazně postihly Uherskohradištsko, byly domácí války mezi markrabaty Joštěm a Prokopem. Zasahovat do nich musel jak Václav IV. tak i uherský panovník Zikmund a zastavily tak hospodářský vzestup celého okresu.

Ve 14. století vzniklo na Uherskohradištsku v souvislosti s velkou středověkou kolonizací asi 22 vesnic. Některé z nich postupem času zanikly, avšak právě Březová a dalších 17 vesnic existují dodnes.⁸ V roce 1325 odkoupilo město Uherský Brod oblast sahající až k Lopeníku s Volenoven a Korytnou. Vedle obou zmiňovaných vesnic tak městu připadl i celý katastr dnešní Březové. Tuto skutečnost dokládá i confirmace markraběte Jana Jindřicha z 16. prosince 1351.⁹ „*My tedy zvažující, že vejše psané město naše z takového předloženého koupení bude moci z milosti boží mnohonásobně zlepšeno býti, řečených našich měšťanuov slušným prosbám laskavě povolující dotčené pusté vsi Volenov a Korytnou s lesy, křovinami, chrastinami, háji, lukami a pastvištěmi a sumou se všemi právy a případnostmi, tak jakž až posavad drželi, dotčenému našemu městu přivlastňujem – aby k jejich městu na věčnost přináležely a je pokojně ode dvaceti šesti let pořád drželi.*“ Jelikož byla v roce 1322 hranice mezi českým územím a Uherskem posunuta na úpatí Bílých Karpat, jednalo se o vznik městského statku, který se rozšířil a stal se tak součástí českého státu.¹⁰ O smlouvě se dozvídáme také z Bartoškoví kroniky: „*Brozané koupili Korytnou a Volenov a L.P. 1362 teprve od krále Karla českého, bratra Jana, markraběte moravského, na to privilegium*

⁶ HOSÁK, L. *Dějiny moravského Slovenska*. Břeclav, 1926, s. 46.

⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 20.

⁸ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 196-197.

⁹ Tamtéž, s. 462-463.

¹⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 21.

dostali.“ Později byla tato výsada opět potvrzena nástupcem Jana Jindřicha markrabětem Joštem dne 6. března 1362.¹¹

1.2 Od prvních zpráv ke stavovskému odboji

Název Březová měla původně tamní pohraniční louka, přes kterou vedla široká cesta, směřující do tehdejších Uher.¹² V té době zde byly také postaveny první chalupy. Ty však zatím netvořily skutečnou vesnici, ale byly roztroušeny a sloužily především pro lidi, vykonávající lesní práce. Jednalo se tedy hlavně o dělníky městské správy uherskobrodské, kteří se zabývali např. kácením lesů, převážením dřeva do města, výrobou mostnic apod. Jejich práce byla pro město velmi důležitá, protože šlo o zajišťování jak dříví stavebního, tak i palivového, potřebného pro běžný život. Mimo již zmiňované chalupy zde stála také kaple Jana Křtitele. V děkanské kronice z roku 1672 se o ní hovoří jako o prastaré, neboť jí bylo uděleno patrocínium podle uherskobrodského farního kostela.¹³

V roce 1492 se připomíná výše zmíněná cesta zvaná „*cestú Březovskú*“. Směřovala od Uherského Brodu na Nivnici, dále podél potoka v Lipinách, pak Chrastím, po hranici mezi Horním Němčí a Korytnou ke Spálovu a odtud podél potoka ve Strání až k Mandlovu potoku. Jelikož byla dost široká, vešly se na ni i dva vozy vedle sebe. Ve vedlejších Strání se na ní vybíralo mýto.

Březová byla tedy součástí uherskobrodského městského statku, jejíž prostor tvořil klín mezi panstvím světlovským a uherskoostrošským a zároveň šlo o prostor mezi uherskou hranicí, která nebyla ještě přesně určena.¹⁴

Pohraničního území bylo měšťany využíváno nejen k těžbě dřeva a lovu zvěře, ale také k obchodním účelům. Za určitých podmínek mohly sousední vesnice užívat zdejších luk k pastvě dobytka nebo lesů k těžbě dřeva. Tak například Horněmčané odváděli za pastvu každého desátého berana. Okolních pozemků využívali podobným způsobem také Nivničané

¹¹ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 8.

¹²NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463.

¹³KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 21.

¹⁴ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 9.

a Straňané. Jednalo se tedy o území, které nebylo opuštěné, ale naopak bylo hojně využíváno ze všech stran.¹⁵

Hranice mezi Moravou a sousedními Uhrami zatím nebyly stanoveny žádným státním aktem. Pokud se k sobě obyvatelé obou území nepřiblížili kolonizací, stačila neurčitá zemská hranice. Když však došlo k vzájemnému pronikání do pohraničního území, bylo nutné hranici pevně vymežit.¹⁶ V důsledku těchto nepřesností totiž např. poddaní z Bošáce překračovali hranice kvůli pastvě dobytka a kácení dříví. Měli za to, že se nachází na území beckovského panství, kterému Bošáca patřila.¹⁷ Dokázat opak bývalo však velmi obtížné a vedlo to k dlouholetým sporům mezi jednotlivými panstvími moravskými i uherskými. Jednalo se o hranice od Břeclavi po řece Moravě a od Sudoměřického potoka po Bílých Karpatech. Krutou daň těchto sporů mezi majiteli panství odnášeli především jejich poddaní, kteří byli štváni proti sobě, přepadávali se a zajímali navzájem, loupili si dobytek, majetek nebo např. seno apod.

Kvůli neustálým stížnostem jmenoval panovník komisi, která měla spory prošetřit a rozřešit. To se však pro neústupnost obou stran nikdy nepodařilo. Při vyšetřování se navíc zjistilo, že hraniční kameny a značky byly přesouvány, což celou situaci ještě více zkomplikovalo. Předvolávání byli také staří pamětníci z lidu, aby pod přísahou vypověděli, kdo kterého území od dávných časů užíval. Tyto svědecké výpovědi se však nedaly považovat za spolehlivé.¹⁸

Docházelo zde i k takovým sporům, které musel řešit zemský soud. Tak tomu bylo např. u bratrů z Víckova, kteří žalovali měšťany z Uherského Brodu. Oba bratři, toho času držitelé ostrošského panství, vinili měšťany ze škody 200 hřiven, když poddané z Nivnice připravili o dědičné pole a pastviny a dále ze škody 1000 hřiven za znemožnění těžby dřeva, kterou zde od dávných časů vykonávali. Z tohoto sporu však vyšli lépe měšťané, kteří prokázali, že šlo o dědičný majetek města. Nivničané si uhájily pouze právo na zdejší pastviny. V jiném sporu se Brodští soudili s Václavem z Vojslavic o lesy a pastviny v rozsahu

¹⁵ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 22.

¹⁶ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 50.

¹⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 22.

¹⁸ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 50.

až po Zlatný potok. Znění rozsudku bylo následující: „*Jakož Václav z Vojslavic Brodským a Korytským seno na Březové spálil, aby toto více neučinil.*“¹⁹

Ačkoliv byla Březová využívána zejména k pastvě dobytka či těžbě dřeva, můžeme říci, že šlo o celkem známou oblast. V díle lékaře Tomáše Jordána z Klausenburku z roku 1576 se totiž dozvídáme o kyselce na Březové, jako o jedné z léčivých vod na Moravě.²⁰

1.2.1 Uherské nebezpečí a vpády na Moravu

„ 17. století nebylo pro obyvatele našich zemí velmi příznivé. Bylo to století protihabsburského odboje, bělohorské tragédie, třicetileté války a války s Tureckem. Poznamenaný byl zejména venkovský lid, který trpěl četnými boji, neúrodou, nemocemi a vykořisťováním. Došlo k velkému úbytku obyvatelstva.

Krušné časy nastaly pro Uherskohradištsko za protihabsburského povstání pod vedením Štěpána Bočkaje, který se snažil zastavit omezování stavovských práv a náboženské svobody v Uhrách. S pomocí Turků a Tatarů dosahoval velkých úspěchů a proto se rozhodl postoupit až na Moravu, kde také docházelo k utlačování nekatolického náboženství a k omezování stavovských svobod. Vyzval tedy moravskou protestantskou šlechtu, aby se připojila k jeho povstání. Zemský sněm se však rozhodl bránit a tak v roce 1605 Bočkajovci vtrhli karpatskými průsmyky na Moravu, kde pustošili její pohraniční oblast. Po neúspěšném dobývání Uherského Brodu vypálili 1. května Strání. Loupení a pálení pokračovalo v mnoha dalších městech a vesnicích. Lidé se schovávali v okolních lesích a horách, aby si zachránili holý život. Situace se uklidnila až po příchodu českého stavovského vojska, kdy byli Bočkajovci vytlačeni zpět do Uher. 23. června 1606 byl mezi Habsburky a Uhry uzavřen mír a lidé se vraceli zpět do zpusťšených domovů.“²¹

Krajina Uherskohradištska se z velké části proměnila ve spáleniště. Vpádům Bočkajovců se nevyhnuly ani roztroušené chalupy na Březové. Mnoho obyvatel bylo odvečeno do zajetí, šťastnější z nich se zachránili včasným útěkem. Po návratu však museli

¹⁹ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 23.

²⁰ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 10.

²¹ DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 8.

často bydlet ve sklepech a v jamách. V celém kraji se navíc rozšířily epidemie a mor, který postihnul lid takovým způsobem, že nestačili pochovávat mrtvé.²²

Tímto se dostáváme k období, kdy se na sporných pozemcích moravsko-uherské hranice, v prostoru Zlatného potoka, začíná budovat nová osada Březová. Již v roce 1612 měla 12 chalup usedlíků z panství brodského. Zanedlouho byla však osada zničena a vypálena poddanými ze sousední Bošáce, kteří si na toto sporné hraniční území dělali nárok. Tak skončilo první systematické budování Březové. Navzdory všem nesnázím se obyvatelé nenechali odradit a v letech 1615 až 1618 začali budovat novou osadu, tentokrát o něco výše, v místech dnešní Březové.²³

S odhodláním vybudovat vesnici novou začali jako první měšťané spolu s poddanými Václavem Blahů a Slezákem z Korytné. Pro nové osadníky a jejich bezpečnost byla městem poskytnuta ozbrojená stráž, která se měla postarat o nesnáze poddaných, jež hrozily ze strany beckovského panství, od držitelů Hluku, ale i od hraběte Sereniho ze Světlova. Nezbytné však bylo co nejdříve určit hranice březovského katastru, což se stalo dne 8. října 1616 za přítomnosti již výše zmíněného hraběte Sereniho a Bedřicha Kalkraktra z Čudu. Za tuto výměru a nákres katastru nové vesnice zaplatila obec celkem 17 zl.²⁴

I přes stanovené hranice však náporů z okolních vesnic neutichaly. Nespokojenost s výměrou dávala najevo především Bošáca, která se také nejvíce zasloužila o to, aby nová vesnice znovu zanikla. Počátky Březové tak jednoduché nebyly. Lidé ze sousedních panství přicházeli na její území, kde kácením lesa a pálením uhlí působili škody, za účelem bránit poklidnému budování nové vesnice. Při sporu se Straňany o pastvu na Čertoryjích pomohli březovským poddaní z Korytné a nepřátele pobili. To však Straňany neodradilo a na Březovou se vydali znovu. Novou vesnici zapálili a odehnali všechn dobytek. Ke sváření docházelo i s poddanými z Horního Němčí, kteří si činili nárok na území zvané Jablonice a Jahodná. Ostré rozepře byly i s poddanými z Bošáce, kteří ničili všechno, co se dalo.²⁵

²² HOSÁK, L. *Dějiny moravského Slovenska*. Břeclav, 1926, s. 69-70.

²³ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463.

²⁴ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 29.

²⁵ Tamtéž, s. 29.

„V tomto období spravovali vesnice vrchnostenští fojti spolu s dvěma nebo více konšeli. Jejich funkcí bylo vykonávat rozkazy pána. Život v této době nebyl lehký. Rolníci pracovali na přidělené půdě, ze které měli užitek, ale zároveň museli svému pánovi odvádět plat a desátky, dále bezplatně robotovat na panském velkostatku a vykonávat zemské roboty jako např. stavba hradu nebo cesty.“²⁶ Stejně tak tomu bylo i na Březové, kde na všechny povinnosti poddaných dohlížel fojt jménem Vavřinec Vrabec. Ten však na základě nepřátelských společenských poměrů a stále se opakujících vpádů doporučoval Březovou opustit a obyvatele přesunout do okolních vesnic. Navzdory všem útrapám a nesnázím se však vytrvalým a neústupným usedlíkům podařilo vesnici zachovat. Jejich houževnatost je neopustila ani po vpádu vojska Gábora Bethlema v roce 1621, kdy se po těžkém náporu opět pustili do obnovy svých domovů.²⁷

V roce 1627 přechází Březová společně s Korytnou a Volenovem do vlastnictví Maxmiliána z Kounic. Ve skutečnosti šlo vlastně o vynucené předání městského statku držiteli uherskobrodského panství, který využil velkého zadlužení města k vlastnímu obohacení a to tak že, skupoval městské dluhy, které později vyžadoval po městě zaplatit. Z důvodu nedostatku peněžních prostředků musel městský primátor Karel Kyčka přistoupit na požadavek Maxmiliána a odprodat již výše zmíněné vesnice za nízkou cenu 25 tisíc zl. Podmínkou však bylo, že poddaným z Korytné a Březové zůstane povinnost dovážet mostnice k městským mostům a že naopak měšťanům bude i nadále umožněno pálit vápno v Korytné z dříví z Černých lesů.²⁸ O tomto prodeji svědčí také odstupní smlouva z roku 1641, kterou nechal zhotovit nový držitel panství Lev Vilém z Kounic, jelikož nebyl s původní převodovou smlouvou spokojen. Došlo také k úřednímu zápisu do zemských desek a smlouva tak nabyla právní platnosti.²⁹

V následujících letech zavládl ve zdejších kraji klid od válečného běsnění, avšak spory o hraniční území přetrvávaly a omezovaly obyvatele i v průběhu dalšího století. Poddaní z Bošáce opakovaně pronikali na území vesnice, kde lidem ničili majetek, odváděli dobytek a bránili v užívání těchto pozemků. Po mnoha stížnostech vydal císař Ferdinand III. rozkaz

²⁶ DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 6.

²⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 29-30.

²⁸ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 11-12.

²⁹ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463.

tyto spory vyřešit, ale hraniční komise se sem vůbec nedostavila a vpády tak pokračovaly i nadále.³⁰

Po třicetileté válce došlo v roce 1656 k první registraci majetku poddaných. Celkový počet domů na Uherskohradištsku byl 4935, z toho 3522 obydlených a 1413 pustých. Březová měla 12 domů obydlených a rovněž 12 pustých. Celkem se zde tedy nacházelo 24 domů.³¹

1.3 Březová v druhé polovině 17. století a na počátku 18. století

„Rovněž druhá polovina 17. století přinesla obyvatelstvu Uherskohradištska velké útrapy. V roce 1663 byla postižena zejména pohraniční oblast, kdy došlo k novým vpádům tatarských a tureckých vojsk. Na Moravu pronikli karpatskými průsmyky s pomocí najatých vyzvědačů a ničili, co se dalo.“³² Po těchto vpádech bylo mnoho vesnic vypáleno. Březová lehla popelem celá. Spolu se zajatými obyvateli bylo odvečeno i velké množství dobytka a koní.³³ Následujícího roku utrpěli Turci a Tataři porážku a několik set zajatců tak mohlo být vysvobozeno. Téhož roku byl s Turky uzavřen mír.³⁴ Po jejich odchodu zůstal na zdejší krajinu smutný pohled. Domy i pole zely pustotou a veškerá úroda byla spálena. Podle lánového rejstříku z roku 1671 byla vesnice téměř z poloviny pustou. Nacházelo se zde 12 osídlených domů a 9 pustých.³⁵

Další nápor zažila vesnice přesně o dvacet let později v roce 1683. Tentokrát na Uherskohradištsko zaútočili Kuruci v čele se sedmihradským knížetem Imrichem Tököly.

³⁰ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 12.

³¹ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 204-205.

³² DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 9.

³³ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 13.

³⁴ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 85.

³⁵ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463.

Nejvíce byl zničen Uherský Brod, ale značné škody utrpěli i okolní vesnice. Březová byla opět vypálena a 11 osob bylo zabito.³⁶

Ani na počátku 18. století se Uherskohradištsko nevyhnulo válečným útrapám. „Došlo opět k povstání uherské šlechty pod vedením Františka Rákocziho II. proti rakouskému císaři Leopoldovi I. Rákocziho oddíly zničily a vypálily mnoho vesnic na moravsko-slovenském pomezí“. Zapálena byla i Březová.³⁷ „Obyvatelé byli povražděni nebo zmrzačeni a jejich dobytek byl ukraden. K největším útokům došlo v letech 1704 až 1705. K trvalému ukončení bojů došlo až dne 29. 4. 1711, kdy byl sjednán mír, avšak do té doby proběhlo ještě několik dalších vpádů.“

„Zpustošené moravsko-slovenské pomezí se stěží vzpamatovávalo z plenění nájezdníků a z morové epidemie. Značně se rozmohlo lupičství. Každý, kdo se ujal zničeného a opuštěného domu, byl zbaven povinnosti odvádět císařské daně po dobu tří let a dále byl osvobozen od vrchnostenských platů po dobu pěti let.“³⁸

1.4 Březová v 18. a 19. století

Nový život nastal v období 18. století. „V roce 1740 se vlády ujala rakouská císařovna Marie Terezie a v zemi došlo k určitému obnovení pořádku. Vzniká tzv. tereziánský katastr, jehož první soupis byl proveden v roce 1747.“³⁹ Podle tohoto katastru měla Březová 408,6 měřice orné půdy, 21 měřic zahrad, 226,1 měřice lad, 216 měřic pustin, 420 měřic pastvin a 706,3 měřic lesů. Docházelo k intenzivnímu klučení lesa, čímž byla země přeměněna na ornou půdu, ale také na pastviny, kterých zde převládalo nejvíce. V souvislosti s tzv. domkařskou revolucí se zvyšoval i počet obyvatel. Podle olomoucké matriky žilo

³⁶ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 35.

³⁷ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463.

³⁸ DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 9-10.

³⁹ Tamtéž, s. 10.

na Březové v roce 1750 436 dospělých a 83 dětí, což značilo vysoký počet rodin, které se dále rozrůstaly v 19. století.⁴⁰

Do oblasti pod Lopeníkem se uchýlovalo stále více lidí nejen z okolí, ale často i z dalekého vnitrozemí. Mnozí z nich zde hledali útočiště před hospodářským, sociálním, ale i před náboženským útlakem. Postupně došlo na Březové i k sociálním změnám. Původně se u jednotlivých domů nacházela jen malá políčka, avšak od roku 1671 docházelo k určitému uvolnění tlaku na poddané, kteří už nebyli tak závislí na výdělku ve vrchnostenských lesích a začali obhospodařovat své vlastní pozemky.

V roce 1729 nechal kníže Kounic vystavět na druhé straně potoka Hrubár osadu Olšovec. Jeho cílem bylo zamezit budování roztroušených chalup. Zpočátku fungovala osada nezávisle, avšak postupem času se jak Olšovec, tak i Březová stále více rozrůstaly, přibližovaly a vzájemně ovlivňovaly, až se nakonec spojily v jeden celek.⁴¹ K tomuto sloučení došlo v roce 1954.⁴²

„Splatností druhého tereziánského katastru bylo odvádění daní povinné už i pro šlechtu. Neustálé stížnosti poddaných a jejich častá povstání vedli k urychlení pozemkové reformy. Roku 1775 by tedy vydán robotní patent Marie Terezie, kterým byly zrušeny mimořádné roboty v době intenzivních polních prací a robotní povinnosti byly stanoveny podle majetku poddaných.“⁴³ Na Březové bylo robotou povinno celkem 36 poddaných, z toho 4 půllánici s 2 koňmi tři dny v týdnu a 32 čtvrtlánků jedním pěším dva dny v týdnu. Vykonávat robotu bylo pro obyvatele Březové zvláště obtížné, protože museli pracovat u dvora ve Volenově. Byli tak nuceni zvládat nejen robotu, ale i cestu, která byla pro strmý kopec velmi náročná.⁴⁴ V roce 1790 žilo na Březové 496 lidí a počet domů byl 62.⁴⁵ Jelikož se vesnice nachází v horské oblasti, většina obyvatel se zabývala především dřevařením a s tím spojenou prací v lese. Důležitou část tvořila také zemědělská výroba, ačkoliv z ní výdělky nebyly velké. Na polích se pěstovalo hlavně žito a oves, zčásti také proso a konopí. Louky byly zdrojem sena. Ječmene a pšenice se příliš nevysévalo, protože zde nebyly vhodné

⁴⁰ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 463-464.

⁴¹ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 15-16.

⁴² Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁴³ DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 10.

⁴⁴ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 464.

⁴⁵ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 16.

podmínky. S pěstováním brambor se na Březové začalo až v 19. století, stejně tak tomu bylo u jetele.

V důsledku polohy obce a celkového zatížení obyvatelstva se vesnice vyznačovala nízkým stupněm životní úrovně. Nedostatek základních potravin se projevoval především v zimních a jarních měsících, kdy lidé často trpěli hladem. V roce 1708 hynul vlivem neúrody dobytek, ale umírali i lidé. O této situaci podal uherskobrodské vrchnosti zprávu fojt Jura Křeháček spolu s purkmistrem Martinem Kubischkem, pomoci se Březovanům však nedostalo. Podobně na tom byla vesnice i v letech 1742, 1806 a 1847. Podle starých pamětníků se Březová více „*podobala krchovu než vesnici*“.⁴⁶

Významnou roli hrála vesnice v době protireformace. Nekatolické obyvatelstvo tudy totiž přecházelo na bohoslužby do Uher, odkud se stejnou cestou dostávali také nekatolické knihy na Moravu a dále do vnitrozemí. Z důvodu odlehlosti kraje se protireformace Březové téměř nedotkla, protože jen samotná návštěva kostela byla odtud více než problematická.⁴⁷ Obec původně patřila pod faru v Uherském Brodě a od roku 1708 k lokálii v Bánově.⁴⁸ Ve srovnání s vnitrozemím zdejší obyvatelé protireformaci skoro nepocítili, čemuž svědčí i zápisy v matrikách, které dokládají, že pohřbívání zemřelých nebylo prováděno podle katolických způsobů. Hlavním důvodem byla především náročnost cesty, kterou duchovní odmítali absolvovat. Na základě těchto skutečností nechal držitel ostrožského panství roku 1692 zřídit stálou misi u Starého Hrozenkova, jejíž úkolem bylo cíleně působit na místní obyvatele za účelem důsledné protireformace.⁴⁹

Výsledkem tohoto soustavného protireformačního působení vznikla v roce 1747 nadace olomouckého kapitulního děkana Jiřího Maierswalda ke zřízení expozitury na Březové. Téhož roku byla také dokončena stavba nového kostela s patrocinium sv. Jana Křtitele a Panny Marie, postaveného v místech staré kaple.⁵⁰ Prvním místním kaplanem se stal

⁴⁶ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 42-47.

⁴⁷ Tamtéž, s. 47.

⁴⁸ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

⁴⁹ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 47.

⁵⁰ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

Šimon Florik, který sem nastoupil dne 25. července 1747. V kostele se nacházely dva oltáře, které byly pořízeny s pomocí uherskobrodského primátora Ignáce Walschera.⁵¹

Kvůli narůstajícímu počtu obyvatel však kostel už počátkem druhé poloviny 19. století nedostačoval a proto byl v roce 1864 vystavěn nákladem náboženské Matice nový prostorný kostel s patrociem sv. Cyrila a Metoděje.⁵² Za realizaci této stavby se zasloužil především tehdejší farář František Černoška. Základní kámen byl položen dne 19. července 1865. S budováním kostela pomohly i okolní obce a matriálem přispívaly také velkostatky Uherský Brod a Světlov. Tesařské práce byly svěřeny J. Stehlíčkoví z Uherského Brodu, stavbu střechy zajistil Jan Kedroň z Napajedel, klempířskou práci vykonal Josef Podola z Uherského Brodu a mnoho práce odvedl rovněž stolař Antonín Kunčík také z Uherského Brodu. Stavba byla zpomalována obstaráváním písku, který se musel vozit ze Suché Loze a Nivnice, což nebylo kvůli odlehlosti vesnice vůbec snadné. Další překážkou bylo počasí. Dne 10. července 1865 se Březovou přehnalo tak silné krupobití, že obyvatelům nezůstala na polích žádná úroda. V zápětí však přišla další pohroma, tentokrát v podobě ohně, který vypukl kvůli neopatrnosti v domě č. 50. Celkově bylo spolu se stodolami zničeno 19 domů. Navzdory všem nepříznivým okolnostem však stavba kostela pokračovala a ke konci roku dosahovala výšky 5 m. Nové problémy nastaly na jaře v roce 1866, kdy došlo k vyčerpání zásob krmiva pro dobytek, který podvyživený nedokázal utáhnout náklad. Situace se ještě zhoršila ve dnech 21. a 22. května, kdy pomrzlo všechno obilí. I přes všechny zmíněné komplikace by stavba dokončena a stala se dominantou obce, jak je tomu i v současnosti.⁵³ Postupem času prošel kostel mnoha rekonstrukcemi a jeho dnešní podoba se formovala do roku 2000. *V roce 1987 byl chrám prohlášen kulturní památkou.*⁵⁴

Ve vesnici se nacházel hřbitov, který byl v roce 1831 značně rozšířen. Téhož roku byl zřízen také cholerový hřbitov, určený pro oběti této nemoci, které ve vesnici podlehlo více než 20 osob. V roce 1866 se přistoupilo k rekonstrukci hřbitova, která se uskutečnila za finanční podpory faráře Ignáce Maloty (1826 – 1843). Z velké části se svými náklady

⁵¹ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 23.

⁵² NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

⁵³ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 48.

⁵⁴ Farnost. *Obec Březová* [online]. Březová [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.obecbrezova.cz>

podílel také na zprávě farní budovy. Navzdory probíhající protireformaci se v obci poměrně dlouho udrželo českobratrství, které bylo podporováno především ze sousedních Uher.⁵⁵

1.4.1 Hraniční spory v 18. a 19. století

V roce 1739 se opět připomínají spory se sousední Bošácou. Tentokrát v souvislosti s vymezením morového kordonu, což byla oblast s největším výskytem morových nemocí, kterou nemohl nikdo opustit, ani se do ní dostat. Jednalo se o území od „*Velkého Lopeníku po Dolní Zuberce ke studánce Kyselce a odtud po cestě k hoře Vyškovci, zvané Moravany Kikula, severně nad Kozí chrby přes vrchol Malého Mechnáče a Malé a Velké Bukoviny na jih k Vyškovci*“. Proti vyměřenému kordonu se ohradila uherská strana, která odmítala, že uvedená jižní linie tvoří zároveň i zemskou hranici. Jelikož se císař František I. nechtěl pouštět do rozepře, vydal rozkaz, aby byl kordon veden severněji a to i bez ohledu na to, že se jednalo bezpochyby o moravské území. Tohoto ústupu však Uhři využili a kordon pak považovali za zemskou hranici, na jejíž základě se začali dělat nároky na území, omezené Lopeníkem, Mechnáčem a Vyškovcem. V těchto místech se však už ze starších dob nacházelo mnoho moravských kopanic, hrozenkovských pastvin, ale i část katastru Březové, což svědčilo o tom, že Uhry požadované území nemohlo být právně doloženo. A tak ještě do roku 1800 proběhlo několik menších sporů, které však situaci nijak neřešily. Konečné rozhodnutí nastalo až po zřízení posudkové komise, která tento spor vyšetřila a usnesla se na vyrovnání, které v roce 1803 přijal i císař František I. Tak došlo k definitivnímu ukončení sporů na moravsko-slovenském pomezí a Březová mohla pokračovat klidným životem.

Vlivem zvyšujícího se počtu chalup v okolí Březové narůstala také důležitost obce, ze které se postupně stala vesnice středisková pro sousední Olšovec a Lopeník. Pro tyto obce představovala centrum jak farního obvodu, tak i školy.⁵⁶

Obec Březová měla v roce 1834 91 domů a 627 obyvatel.⁵⁷ Téhož roku zachvátil vesnici požár, který zničil 15 domů. Následující období čtyřicátých let nebylo pro obec moc příznivé. Nastalo velké sucho a lidé trpěli hladem. Nejnáročnější byla léta 1845 a 1846,

⁵⁵ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 48-49.

⁵⁶ Tamtéž, s. 50-51.

⁵⁷ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 16.

kdy se obyvatelé museli obejít bez brambor, avšak nouze byla i o základní potraviny. Následkem toho lidé umírali hladem a to hlavně malé děti a staří lidé z řad chudiny.⁵⁸

1.5 Březová od roku 1848 po začátek 20. století

Ještě skoro celou první polovinu 19. století museli poddaní vykonávat robotu a odvádět dávky své vrchnosti. Nespokojenost s těmito povinnostmi dávali poddaní stále častěji najevo a to zejména tím, že odmítali plnit rozkazy a zasílali petice vrchnostem a zemským úřadům.⁵⁹ Napjatá situace vyvrcholila v roce 1848, kdy byl uspořádán selský sněm, který se zabýval mimo jiné i peticí z Březové.⁶⁰ Dr. Alois Pražák, zástupce Uherského Hradiště v zemském sněmu, podal spolu s dalšími poslanci návrh na zrušení roboty, která byla sněmovním usnesením dne 9. července 1848 zrušena za peněžitou náhradu. Ještě téhož měsíce se sešel ve Vídni říšský sněm, aby vypracoval ústavu. „*Zákonem ze dne 7. 9. 1848 zrušil poddanství selského lidu, robotu (za náhradu) i vrchnostenské úřady v celé říši.*“ Činnost těchto úřadů přešla na úřady státní. Z hlediska právního přestal být rozdíl mezi pánem a poddaným, z rolníků se stali vlastníci svých pozemků, avšak skutečné rovnosti dosaženo nebylo.⁶¹

Náhradu neboli výkup z roboty museli platit pouze držitelé půdy, přičemž každá taková náhrada čítala dvojnásobek hodnoty všech povinností za jeden rok. Vykupování poddaných z těchto závazků bylo ulehčeno zavedením tzv. vyvazovacích fondů. V praxi to znamenalo, že jednu třetinu náhrady na sebe převzala země, druhou třetinu rolníci a poslední byla prominuta.

Přes uvedené úlevy se mohlo zdát, že byla výkupní částka přijatelná. Obyvatel Březové se to však ani zdaleka netýkalo, protože výnosy z úrody, kterou sklídili, byly nepatrné. Koncem 19. století došlo navíc k nárůstu obyvatelstva více než o polovinu, což způsobilo povinné „*drobení půdy*“. Březová se tak opět se ocitla v těžké situaci. Peněz

⁵⁸ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 51.

⁵⁹ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 117.

⁶⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 52.

⁶¹ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 118.

na zaplacení vyvazovací sumy nebylo a tak museli mnozí obyvatelé i nadále pokračovat v robotě.

Během padesátých let 19. století se však naskytla možnost, nechat tyto dávky zapsat formou dluhu do pozemkových knih, čímž se většina obyvatel značně zadlužila. V důsledku toho byli mnozí z nich nuceni koncem 19. století odjet ze země.⁶² Někteří lidé odcházeli za výdělkem do sousedních Uher, jiní pracovali v blízkém okolí a vydělávali, jak se jen dalo. Velká část obyvatel se zabývala dřevařením, ti nejhudší se věnovali alespoň výrobě „čaganů“, žebříků a vařeček, které pak v období jara prodávali v cizině.⁶³

V roce 1897 byla vybudována silnice z Uherského Brodu přes Volenov do Strání, což obyvatelům Březové značně ulehčilo spojení s okolními městy a vesnicemi. Koncem 19. století se tak stále více lidí vydávalo na týdenní a výroční trhy do Uherského Brodu. Ke koupi nabízeli drůbež, různé výrobky ze dřeva, plodiny a semena. Ještě v roce 1930 se takto živilo přes 60 rodin.⁶⁴

Obec Březová se často potýkala s různými pohromami a požáry. V říjnu roku 1875 zde vyhořelo 25 domů. Obec proto musela požádat o pomoc okolní vesnice a města. 19. listopadu 1875 městská rada v Brně oznámila, že se pro postižené obyvatele Březové podařilo vybrat 60 zl. 20 kr.⁶⁵

Zásluhou učitele Václava Bělohávka byl na Březové v roce 1896 založen sbor dobrovolných hasičů. Celkem se přihlásilo 25 občanů a o dva roky později už měli i pojízdný hasicí vůz.⁶⁶

V roce 1900 podlehl mnoho lidí nákaze tyfem. I tentokrát se Březové dostalo podpory od okolních vesnic a měst a tak bylo dalšímu šíření nemoci zamezeno. V květnu roku 1902 napáchala značné škody povodeň. Potok Hrubár měl takovou sílu, že strhnul všechny

⁶² KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 52-53.

⁶³ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 54.

⁶⁶ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

lávky a zaplavil údolí. Zničeno bylo mnoho domů, s odhadovanou škodou 22 000 K. Kvůli nepříznivým podmínkám se následujícího roku ani nesklidila úroda.⁶⁷

A následovali další ničivé požáry. Dne 9. května 1902 hořelo u obchodníka Weisse. Odtud se však oheň rozšířil i do Olšovce, kde došlo ke zničení čtyř chalup. Nejvíce byla postižena Březová, kde shořelo více než 30 domů. Dalšímu šíření požáru tehdy zamezila budova kostela a velká část vesnice tak byla zachráněna.

Dne 15. srpna 1904 vypukl požár u židovského obchodníka Hermana Schnabla. Jelikož toho dne foukal silný vítr, oheň se rychle šířil a zničil dalších pět domů. Důležitou roli sehrála opět budova kostela, díky které zůstal oheň pod kontrolou a dál už se nešířil. Jelikož se místní obchodník nechal proti takovému živlu pojistit, vzniklo mezi obyvateli podezření, že si stavení zapálil úmyslně. Konečná výše škody dosáhla 20 000 K.

V letech 1905 – 1910 došlo k několika dalším ničivým požárům. Většina z nich vznikala nešťastnou náhodou, avšak dopaden byl také žhář, který měl na svědomí poslední dva.⁶⁸

1.5.1 Správní vývoj obce po roce 1848

Rok 1848 představoval nejen významný předěl v dějinách českého zemědělského lidu, ale došlo také k mnoha změnám, které se týkaly nové státní správy. V Uherském Brodě bylo založeno okresní hejtmánství, ke kterému patřila už od počátku i Březová. Stejně tak spadala i pod tamní finanční úřad, okresní soud a příslušné berní úřady.

Zároveň došlo i ke změnám ve vedení obce, kterou nyní řídil starosta spolu s radními a obecním výborem. V roce 1849 se uskutečnily první volby. Těch se však mohli účastnit pouze obyvatelé, kteří odváděli daně na základě vyměřené půdy, což znamenalo, že poměrně velká část obyvatel nebyla k volbám vůbec připuštěna.

⁶⁷ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 29.

⁶⁸ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 54.

Do čela obce byl v roce 1849 zvolen Ondřej Janík a stal se tak prvním starostou Březové. Po něm tuto funkci přebíral v roce 1876 Martin Křeháček, od roku 1905 Jan Vacula, v roce 1906 Josef Šimek, v roce 1909 Martin Ševčík a v roce 1918 Jan Čaňo.

Jelikož bývala obec velmi konzervativní, po několik volebních období měla převahu katolická národní strana. Ve volbách roku 1911 obdržela nejvíce hlasů křesťansko-sociální strana a poté znovu katolická národní strana. Úspěšná byla také agrární strana.⁶⁹

V roce 1900 měla Březová celkem 128 domů a 698 obyvatel.⁷⁰

1.6 Březová v první polovině 20. století

Na Březovou se postupně dostávali také nové pokrokové myšlenky, které přinášeli zejména ti, kteří pracovali ve světě. K rozvoji místního hospodářství byla v roce 1901 založena Raiffeisenka, která svou činnost zahájila dne 1. ledna 1902.⁷¹

I přes pomalu se zvyšující životní úroveň, zůstává na počátku 20. století značná část obyvatel Březové negramotná. Jednalo se hlavně o starší lidi, kteří se např. do úředních dokumentů podepisovali pouhými křížky. Teprve po první světové válce došlo k podstatným změnám.

V období před první světovou válkou přistoupila obec k rekonstrukci zemědělských budov, které byly zničeny zejména četnými požáry. Budovalo se z pevnějších stavebních materiálů a střechy se začaly pokrývat taškami. Pro zachování horského rázu vesnice zůstaly však některé budovy u doškové krytiny.⁷² V roce 1905 byla na půdě farní zahrady postavena myslivna.⁷³

Dne 31. prosince 1910 proběhlo na Březové sčítání lidu. Nacházelo se zde 150 domů a celkový počet obyvatel činil 895 lidí. Jejich náboženské vyznání bylo převážně katolické, tři obyvatelé se hlásili k vyznání židovskému.

⁶⁹ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 55.

⁷⁰ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 16.

⁷¹ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁷² KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 57.

⁷³ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

Do života obce výrazně zasáhly události první světové války, která vypukla dne 28. července 1914 po atentátu na následníka rakouského trůnu Františka Ferdinanda d'Este v srbském Sarajevu. Hned v roce 1914 bylo provedeno několik odvodů a během roku byla branná povinnost rozšířena na muže až do 50 let. Pro mnoho obyvatel Březové nastala léta strádání, protože to byli především muži, kteří se starali o obživu své rodiny.

Spolu s hospodářskými problémy nastalo období hladu a nouze. Situace se nejméně zhoršila v roce 1917, kdy bylo takové sucho, že z obilí, brambor ani řepy nevzešlo téměř nic. Kvůli nedostatku píce pro dobytek nebylo ani mléko a ovoce všechno opadalo ještě nezralé. V takových podmínkách se navíc rozšířila úplavice, které někteří obyvatelé i podlehli. K tomu všemu došlo také k prudkému zdražování.⁷⁴ „Lidé z pohraničí odcházeli tajně nakupovat do Uher, kde byla situace o něco lepší. Hranice však hlídali uherští strážníci a v roce 1917 přicházeli do slováckých obcí vojenské rekviziční komise, které pátraly po ukrytých zásobách.“⁷⁵ Kvůli převážení obilí z Uher byl 30. srpna 1917 strážníky zadržen Jan Janík z Březové.⁷⁶

Konec Rakousko-Uherska se však pomalu blížil, což znamenalo i to, že nastává nová doba. Dne 28. října 1918 byl vyhlášen samostatný Československý stát a všichni lidé s radostí vítali vybojovanou svobodu.⁷⁷ Ve válce zahynulo celkem 29 mužů z Březové.⁷⁸

Dne 21. listopadu 1919 se v nové republice uskutečnily volby do obecního zastupitelstva. Do funkce starosty byl zvolen Václav Ševčík za lidovou stranu a náměstkem se stal Ondřej Křeháček, také lidovec. Obecní zastupitelstvo mělo celkem 15 členů.⁷⁹

Uživit se na Březové zemědělstvím a hospodařením, nebylo kvůli hornaté půdě vůbec snadné. Proto se zde této činnosti věnovala pouhá čtvrtina obyvatel. Ostatní museli hledat jiné způsoby, jak zajistit svoje rodiny. Často se vydávali do světa obchodovat s řemeslnými výrobky nebo odcházeli za sezónními pracemi. Pod tíhou chudoby celého kraje se na Březové neudrželo ani mnoho usedlých řemeslníků. Těživá finanční situace totiž nutila všechny rodiny vykonávat alespoň devět řemesel. V tomto poválečném období fungovaly na Březové tři

⁷⁴Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁷⁵DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. s. 12.

⁷⁶KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 59.

⁷⁷SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 138.

⁷⁸Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁷⁹Tamtéž.

hospody a tři obchody se smíšeným zbožím. V obci se nacházelo celkem 42 sedláků a každý z nich měl až 15 kusů dobytka, který byl v tuto dobu celkem hodnotným majetkem. Sedlákovi vypomáhala většinou jen vlastní rodina, v některých rodinách si mohli dovolit jednoho čeledína nebo služebnou.⁸⁰

Důležitou činnost vyvíjeli mlýny, které se nacházely téměř v každé vesnici. Na Březové pracovali na potoce Hrubár a na Zlatném potoku celkem tři mlýny, z nichž jeden se udržel až do roku 1953. Ostatní zanikly za první republiky.⁸¹

Značná pozornost byla v obci věnována také pěstování ovocných stromů. Jednalo se především o peckoviny, které zde měly dobré klimatické podmínky. Ovoce se pak zpracovávalo sušením a např. ze švestek se dělala domácí povidla. Ve třicátých letech zde fungovalo pět sušáren ovoce. Švestky se dále využívaly k pálení známé slovácké slivovice.

Na staré lidi se velké ohledy nebraly. V lepších případech žili ve výminku, který jim poskytoval jejich potomek, jemuž předali svůj majetek. Hůře na tom byli nemajetní obyvatelé, kteří se často ocitli bez nejnütnějších životních prostředků. Většinou se jednalo o pět až sedm žebráků, kteří měli i svou lavici v kostele a prosili o milodary.⁸²

Většinu obyvatel v roce 1930 tvořili rolníci, malorolníci a pastevcí, kteří si přivydělávali podomním obchodem a prací v lese. Neustálým drobením půdy přibývalo lidí, kteří za práci museli dojíždět do Uherského Brodu, do skláren ve Květné, ale i do Zlína. V souvislosti s těmito špatnými pracovními podmínkami se mnoho občanů vydalo do světa. Ti nejdůležitější se přestěhovali do Spojených států amerických, kam se jich několik vydalo hned po první světové válce a po roce 1925 odcházeli také do Argentiny.⁸³

Pronikání socialistických a komunistických myšlenek na Březovou dlouho znemožňoval konzervativní způsob života. Postupem času se však i zde podařilo získat pevné stoupence, což dosvědčují i výsledky z voleb do Národního shromáždění v roce 1925. Komunisté tehdy obdrželi 14,6 % z celkového počtu všech hlasů, přičemž místní organizace

⁸⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 63-64.

⁸¹ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 464.

⁸² KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 67.

⁸³ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

KSČ zatím ani neexistovala. Ve volbách zvítězila s 74,8 % hlasů lidová strana. Své kandidáty přišlo podpořit 346 voličů.⁸⁴

V roce 1928 byla založena místní organizace sociální demokracie, která o rok později získala ve volbách 17,9 % hlasů. Následovaly obecní volby v roce 1931, ve kterých byl do funkce starosty zvolen František Šimek, kandidát za sociální demokraty. Tato strana si vedoucí pozici udržela až do roku 1938.

Ve třicátých letech zasáhla světová hospodářská krize i Československo a její následky byly znát také na Březové, kde se bez práce ocitlo až 70 lidí. Zastupitelé obce se rozhodli řešit situaci tím, že poskytnou část nevyužitých obecních pozemků nezaměstnaným občanům, kteří si pak zanedbanou půdu přeměnili v úrodná pole, čímž se vyhnuli dalšímu strádání. Této pomoci mohli bezplatně využívat po dobu šesti let. I když se nejednalo o lehkou práci, pozemky byly ihned do jednoho rozebrány.⁸⁵

Přes všechno úsilí vyvíjené ze strany obecního zastupitelstva se nedařilo situaci vyřešit a tíha nezaměstnanosti značně dolehla na chudou obec. V roce 1933 tak došlo k uspořádání hladového pochodu, jehož cílem byl okresní úřad v Uherském Brodě, kde se lidé dožadovali nápravy a práce.⁸⁶ Pochodu se spolu s obyvateli Březové zúčastnili také nezaměstnaní ze Strání a z dalších okolních vesnic. Výsledkem tohoto protestu byly tzv. žebračky, což byly poukázky na potraviny, které obec vydávala nezaměstnaným za odvedené obecní práce. Tímto způsobem se opravila např. Vachova cesta, které následně začalo přezdívat „Hladová“.⁸⁷

Práce přibývalo až v období před druhou světovou válkou. Většinou se však jednalo o těžké stavební práce, ale budovat se pomalu začala i různá vojenská zařízení. Pracovní místa se naskytly také v letech 1936 - 1938, kdy probíhala výstavba nové státní silnice, která vedla z Veselí nad Moravou přes Strání do Nového Mesta nad Váhom. Zde našlo práci několik desítek obyvatel z Březové.⁸⁸

⁸⁴ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁸⁵ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 67-69.

⁸⁶ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

⁸⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 69.

⁸⁸ Tamtéž, s. 70.

Se zdravotnickou péčí se na Březové v období první republiky moc nepočítalo. Nejbližší lékař sídlil až ve Květné, kam museli lidé docházet pěšky. Veškerá ošetření se prováděla na náklady nemocného. Pokud se jednalo o vážný případ, pacient byl převezen na koňském potahu. Za určitých okolností přijel lékař osobně na objednání. Lékařskou pomoc však lidé vyhledávali jen málo, jelikož na to neměli peníze. Tak tomu bylo např. u tuberkulózy, která se zde rozšířila. Nakažení lidé nemoc přecházeli a poté předčasně zemřeli. Jiné se dali na léčení, čímž se však velmi zadlužili.⁸⁹

Spolkový život na Březové byl nepatrný. Vedle již zmíněného Sboru dobrovolných hasičů zde od roku 1926 fungovala Omladina, která se zaměřovala hlavně na činnost ochotnického divadla.⁹⁰

1.7 Od začátku německé okupace do roku 1945

Sotva se Uherskohradištsko vypořádalo s důsledky hluboké hospodářské krize, nastaly pro zdejší kraj další těžké chvíle. Koncem třicátých let se vyskytla hrozba nové světové války a začala nacistická okupace. V květnu roku 1938 došlo k násilnému odtržení nejprůmyslovějšího československého území s pohraničními pevnostmi, byla vyhlášena částečná mobilizace a v září téhož roku následovala úplná mobilizace.⁹¹ Z Březové odjelo po vyhlášení mobilizace celkem 17 vozů se záložníky. Po příjezdu do Uherského Brodu se pak vlakem dopravili k jednotlivým vojenským útvarům.⁹²

Dne 15. března 1939 se německá vojska zmocnila celého území ČSR. Z bývalé republiky se stal Protektorát Čechy a Morava a hlavní úřady se dostaly pod kontrolu Němců. Nastala šestiletá doba nacistické okupace, která směřovala k úplné germanizaci českého národa.⁹³ Na březovou byla dne 28. března 1939 uvedena německá pohraniční stráž, kterou vykonávalo 40 mužů. Nejdříve byli ubytováni u jednotlivců v místních domech, od 15. května

⁸⁹ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 69.

⁹⁰ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 466.

⁹¹ BURIÁN, L. *Uherskohradištsko proti fašismu*. Uherské Hradiště: OV ČSPB, 1984, s. 36.

⁹² Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁹³ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 151.

1940 už bydleli v nově postavených dřevěných kasárnách. Čeští strážníci zůstali do 8. července 1939, poté museli obec opustit.

Pohraničním územím prchalo od začátku války mnoho vojáků i civilistů na Slovensko, aby se mohli připojit k boji proti fašismu. V obcích vznikaly tajné spojovací linky převaděčů, kteří o sobě kvůli bezpečnosti ani nevěděli. Přes Březovou se za hranice dostalo mnoho mladých lidí, českých i sovětských zajatců a Židů. Ani velká početnost německé pohraniční stráže tomuto pronikání nezabránila. Útěk se však nevydařil všem a mnozí se tak ocitli v nacistickém zajetí. Pohraniční stráž byla navíc posílena novými oddíly se psy, aby přecházení moravsko-slovenské hranice úplně zamezila. Přes Březovou se do bezpečí dostalo více než 200 osob.⁹⁴

V lednu 1940 byl zatčen a následně odveden do koncentračního tábora místní hajný František Vaculík, obviněný z převedení československého generála přes hranice. Dalšími ilegálními pracovníky, které gestapo dopadlo, byli Josef Čaňo a Josef Hlaváč.⁹⁵

Odbojová činnost probíhala ve zdejších kraji od počátku okupace. Gestapo na to reagovalo zatýkáním, týráním a krutými tresty. Obyvatelstvo prožívalo válečné hrůzy a zároveň trpělo nedostatkem životních potřeb, potravin a léků. Zaměstnanci na veřejných úřadech byli přeškolováni, došlo k zavedení němčiny ve školách a rozpuštěny byly tělocvičné jednoty Sokol a Orel.⁹⁶ Mládež se však i nadále soustředila na sportovní činnosti a začala se provozovat také kopaná. V roce 1943 byl na Březové založen Sportovní klub, který nechal postavit nový stadión.⁹⁷

Nepříznivých životních podmínek dokázalo pár místních lidí i využít a to například prodejem pašovaného zboží ze Slovenska, za které požadovali velmi vysoké ceny. Jednalo se především o lihoviny, cigarety a jiné nedostatkové zboží.⁹⁸

Konečně v zimě roku 1943 nastal obrat ve válce na východní frontě a sovětská armáda zahájila osvobozování území svého státu. V roce 1944 pronikla na Slovensko a spolu

⁹⁴ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 75.

⁹⁵ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

⁹⁶ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 151.

⁹⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 76.

⁹⁸ Tamtéž.

s jednotkami československé armády zatlačila Němce až ke Karpatům. Stále častěji bylo slyšet bombardování, což svědčilo o tom, že Rudá armáda postupuje vytrvale vpřed.⁹⁹

Na začátku dubna už se objevilo první ustupující vojsko, které bylo v zápětí následováno i pohraničními strážníky. Němci se začali přesouvat na obranné pozice a zabrali také kopce kolem Březové. Všichni muži do 45 let museli povinně budovat zákopy.¹⁰⁰ Dne 13. dubna 1945 se v obci objevili dva němečtí důstojníci a vyžadovali klíč od věže místního kostela, ze které si později udělali pozorovatelnu. Dalšího dne se po celé vesnici umísťovala děla a občanům bylo jasné, že Březová se ústupových bojům nevyhne. Mezi lidmi nastal strach a zděšení, jelikož nebylo bezpečného místa, kam by se před palbou ukryli. Jedinou možností tak bylo uchýlit se s rodinami do sklepů, těch však ve vesnici mnoho nebylo.¹⁰¹

Silné palbě rumunských a sovětských vojsk však Němci neodolali a byli nuceni dne 14. dubna Březovou opustit. Svých pozic se však lehce nevzdali a s novými posilami zaútočili na obec znovu. Došlo ke krvavým bojům, které trvaly dlouhých 18 dní.¹⁰²

V obavě o svůj život se mnozí rozhodli vesnici opustit. Dne 16. dubna se vydali i s dobytkem na Slovensko, kde je s ochotou přijali. Bezpečným útočištěm byly především Kopanice a sousední Bočáca, kde se postarali o jejich dobytek.¹⁰³

Osvobozovací boje trvaly na Březové od 14. dubna až do 26. dubna 1945, kdy se Sovětské armádě podařilo Němce zahnat až za Uherský Brod. Obyvatelé se tak mohli pomalu vracet do svých domovů. Ještě další tři dny tudy neustále projížděla sovětská i rumunská vojska od Slovenska.

Dlouhé a urputné boje si vyžádaly mnoho obětí na životech a zanechaly velké hmotné škody. Válku nepřežilo více než dvacet obyvatel a značná část Březové byla zničena.¹⁰⁴ Z devadesáti rodinných domů zůstali pouze trosky, úplně zničen byl Čaňův mlýn a značně utrpěla i budova školy s kostelem. Celkový počet padlých vojáků se s přesností nedal spočítat, jelikož bylo mnoho z nich převezeno na Slovensko. Podle odhadů zde zahynulo více než 100

⁹⁹ BURIÁN, L. *Uherskohradištsko proti fašismu*. Uherské Hradiště: OV ČSPB, 1984, s. 52.

¹⁰⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 77.

¹⁰¹ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁰² KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 77.

¹⁰³ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁰⁴ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 77.

osvobozujících vojáků.¹⁰⁵ V okolí obce zůstalo ležet mnoho nepoužité munice a min. František Janků a Ludvík Jurásek byli usmrceni nevybuchnutým granátem a další dva muži přišli o nohu po šlápnutí na minu.¹⁰⁶

1.8 Březová v období let 1945 - 1949

Podle Košického vládního programu, schváleného dne 5. dubna 1945, se ihned po skončení války ujaly moci revoluční národní výbory.¹⁰⁷ Na Březové byl národní výbor ustaven už koncem války, takže zde řídil život hned od prvních dnů po osvobození. Jeho předsedou byl zvolen Ferdinand Urbanec. Nastala doba budování republiky. V obci se začalo s napravováním vzniklých škod, přistoupilo se k obnově hospodářství a pořádku ve zničené obci.¹⁰⁸

Po odsunu německého obyvatelstva se osídlovalo pohraniční území státu. Do Hrabětic na Znojemsku se přestěhovalo na 140 rodin z Březové. Některé rodiny dostaly půdu různě po vesnicích a městech na jižní a severní Moravě. Mnoho z nich se však do obce vrátilo, jelikož si na nový život nedokázali zvyknout.¹⁰⁹

V září roku 1945 došlo ke změně ve vedení místního národního výboru a novým předsedou se stal Josef Ševčík. Značnou iniciativu začala v obci vyvíjet komunistická strana, která zde byla založena hned po osvobození. Dne 26. května 1946 proběhly první svobodné volby do Ústavodárného národního shromáždění. Vedoucí postavení si na Březové opět zajistili lidovci se 64,8 % všech hlasů a 10 % obdržela KSČ, která zde kandidovala poprvé.¹¹⁰

Elektrický proud byl ve většině obcí tohoto okresu zaváděn až po druhé světové válce. Na Březové se s elektrifikací začalo v květnu roku 1947, kdy proběhly přípravné akce,

¹⁰⁵ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 466.

¹⁰⁶ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁰⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 85.

¹⁰⁸ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 85-86.

kterých se zúčastnili především sami majitelé domů, aby se tak vyhnuli vysokým nákladům. Elektrický proud byl slavnostně zapojen dne 29. června 1948.¹¹¹

Do života obce výrazně zasáhly únorové události roku 1948, kdy se do vedení státu dostala KSČ. Dne 28. února vznikl místní akční výbor Národní fronty, z jehož rozhodnutí byl sestaven nový národní výbor v čele s předsedou Tomášem Maňákem. Po sovětském vzoru byl zrušen soukromý sektor, přistoupilo se na kolektivizaci zemědělství a došlo na usměrňování veškerého politického dění a veřejného života.¹¹²

Od 1. ledna 1949 začal platit zákon o krajském zřízení a většina Slovácka se stala součástí kraje Gottwaldovského, pouze jižní část připadla kraji Brněnskému. Také okresy byly nově utvořeny. Březová spadala pod okres Uherský Brod.¹¹³

1.8 Březová od druhé poloviny 20. století po současnost

Od roku 1951 se vedle průmyslové výroby začala věnovat větší pozornost zemědělství a došlo k postupnému zavádění Jednotných zemědělských družstev. Šlo o záležitost, která od základů narušovala způsob života na vesnici, a proto se nejen na Březové setkala s odporem a nesouhlasem většiny zemědělců. Národní výbory tak často používaly nátlakových akcí, jako např. propouštění dělníků z továren, kteří vlastnili půdu a odmítali vstoupit do družstva. Jejich dětem nedovolili studovat na středních školách apod. Na Březové bylo JZD založeno 10. září 1955 a v následujícím roce se specializovalo. Byla vybudována drůbežárna pro 200 slepic a ovčárna s 250 ovcemi.¹¹⁴ Hospodaření družstva však od začátku provázely těžkosti spojené s nedostatkem zkušeností, dobytka, prostor a náradí. Bylo tedy nutné přistoupit k organizačním změnám. V roce 1959 se místní jednotné hospodářské družstvo stalo součástí Státního statku Uherské Hradiště jako hospodářství Březová. V roce 1960 už se hospodařilo na 451 hektarech půdy, z toho 333 hektarů bylo orné půdy. Do roku

¹¹¹ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 86.

¹¹² ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 55.

¹¹³ SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, s. 165.

¹¹⁴ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 88.

1969 byly vybudovány tři moderní kravíny s automatickým zařízením a nový salaš pro 350 ovcí.¹¹⁵

V roce 1955 došlo ke sloučení obce Olšovec s Březovou, od které ji dělil pouze potok Hrubár. Ve funkci předsedy MNV zůstal v Březové i nadále Ludvík Jurásek.¹¹⁶

Podmínky pro život se na Březové postupně zlepšovaly. Válkou poškozené domy si obyvatelé během několika let opravili a dobré pracovní ohodnocení jim také umožnilo vystavit nové rodinné domy, které daly vesnici úplně jiný ráz. Od 17. května 1954 začala na Březové oficiálně fungovat pošta, která byla do té doby pouze ve Strání. Došlo také na zřizování vodovodů a obyvatelé už se tak nemuseli spoléhat pouze na studny a starobylé pumpy. Přistoupilo se ke stavbě nové silnice do Uherského Brodu a do Trenčína a následně byly zavedeny i pravidelné autobusové linky, především s Uherským Brodem.¹¹⁷

Citelné zlepšení se projevilo v poskytování zdravotní péče. Dne 1. dubna 1956 bylo na Březové otevřeno nové zdravotní středisko, ve kterém začal ordinovat lékař MUDr. Roman Stupka ze Květné. Na Březovou dojížděl dvakrát týdně. O tři roky později sem nastoupil MUDr. Václav Králík z Nivnice. Od roku 1971 se zdravotnictví koncentrovalo do rozšířeného zdravotnického střediska ve Květné, kam jezdila pravidelná každodenní linka společnosti ČSAD.¹¹⁸

V období socializace nastala podstatná změna ve struktuře obyvatelstva v obci. Velká část rolníků začala pracovat v blízkých továrnách, zejména ve Slovácích strojárnách a České zbrojovce. V roce 1960 žilo na Březové 1483 obyvatel, z toho 1053 lidí patřilo k sociální skupině dělníků, dalších různě zaměstnaných bylo 107 a k samostatně hospodařícím rolníkům náleželo 273 osob.¹¹⁹ V roce 1978 byl na Březové zřízen sklad podniku Zeveta Bojkovice, kde pracovalo přes šedesát lidí. Tuto pracovní příležitost uvítali hlavně ženy ze zdejší obce.¹²⁰

¹¹⁵ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 466.

¹¹⁶ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹¹⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 93.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 94.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 61.

1.8.1 Březová po roce 1989

Po 17. listopadu 1989 došlo v naší republice k mnoha revolučním změnám. Skončila éra komunismu a do čela státu byl zvolen prezident Václav Havel. Nově byla jmenována také vláda. I na Březové došlo k velkým změnám. Na podzim roku 1990 se konaly volby do zastupitelských orgánů a starostou obce byl zvolen Drahomír Moravčík.¹²¹

V obci se pomalu začalo rozvíjet soukromé podnikání. Zřízena byla soukromá mlékárna a prodejna masa, uzenin a jiných potravinářských výrobků. Dále vznikla soukromá prodejna smíšeného zboží, potravin a drogistického zboží. Mnoho řemeslníků se rozhodlo pro založení živnosti.¹²²

V roce 1990 byla v obci zrušena pobočka Zevety Bojkovice a prostory byly v následujících letech využívány několika dalšími firmami. Působila zde například firma Santra Strání, která se specializovala na výrobu zahradního nábytku.

Od roku 1998 na Březové hospodaří firma AGRO s.r.o., která zaměstnává na 15 lidí a zabývá se chovem prasat a skotu.

V roce 2002 byla zastřešena budova obecního úřadu a v roce 2008 proběhla jeho celková rekonstrukce. Součástí budovy je i pošta s bezbariérovým přístupem.

Důležitou roli hraje v životě občanů už po několik století místní kostel. Ačkoliv byl průběžně udržován, potřeboval celkovou rekonstrukci, kterou prošel v letech 1994 až 2005. Proběhla výměna všech oken, dlažby, střechy a nové elektroinstalace. Opravy byly uskutečněny za působení P. Jana Korneka, který daroval jedno okno.¹²³ V současné době farnost spravuje P. František Pěnčík.¹²⁴

Rekonstrukci si vyžadovala také hospodářská budova, která byla přestavěna na společenské centrum s názvem Dům sv. Josefa. Od té doby slouží pro kulturní akce, smuteční hostiny, besedy a v zimních měsících k večerním motlitbám. Součástí budovy jsou také podkrovní pokoje, kde se může ubytovat až 40 osob.¹²⁵

¹²¹ Obecní úřad Březová. *Kronika obce Březová 1977-1995*, nestr.

¹²² Tamtéž.

¹²³ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 60-61.

¹²⁴ Farnost. *Obec Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.obecbrezova.cz>

¹²⁵ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 61.

V roce 2000 byl rozšířen sportovní areál o kurty, určené pro volejbal či nohejbal. Došlo také na instalaci odrazové cvičné stěny a upravila se příjezdová cesta. Následujícího roku byla nově zastřešena budova s šatnami, proběhla rekonstrukce sociálního zařízení a interiéru. Fotbalové hřiště se dočkalo nového trávníku a byly usazeny lavičky.¹²⁶

Zajímavostí je místní základní škola, která v minulosti bojovala s nedostatkem dětí, fungovala pouze pro první stupeň a dokonce hrozilo její zrušení. V současnosti se řadí mezi školy mezinárodního významu a probíhá zde vyučování i pro druhý stupeň. Škola poskytuje také domácí neboli individuální výuku pomocí internetu a to kdekoliv v republice i v zahraničí.¹²⁷

Dále zde funguje mateřská škola, knihovna, ordinaci v obci má praktický a dětský lékař a stomatolog.

Vesnice si zachovala svůj svéráz krojem, který se při kulturních akcích využívá dodnes. Mezi tradiční společenské události patří fašanková obchůzka, Cyrilometodějská pouť a Mikulášská obchůzka. Vznikly také nové tradice, kterými jsou stavění májky, mezinárodní nohejbalový turnaj a soutěž o nejlepší zabíjačku Slovácká Jaternica s účastí obcí z České i Slovenské republiky.¹²⁸ Propagování obce se v rámci svých společenských a kulturních akcí věnuje občanské sdružení Kopretina Březová.¹²⁹

¹²⁶ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 61.

¹²⁷ *Vesnice roku*. Obec Babice: Zlínský kraj, 2015, s. 18.

¹²⁸ *Obec Březová*. Propagační materiál, Euroregion Bílé Karpaty.

¹²⁹ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 72.

2 Historie a vývoj školství na Březové

2.1 Počátky školství na Březové

Historie školní výuky na Březové sahá až na počátek 17. století. Kolem roku 1620 zde měla údajně existovat nekatolická selská škola, která byla ještě po několik následujících desetiletí označována za heretickou. V druhé polovině 17. století škola zanikla, jelikož se neubráníla četným vpádům z Uher, při kterých byla obec několikrát vypálena.¹³⁰

Se zřízením lokální kuracie byla škola po roce 1747 znovu obnovena. Nejdříve se jednalo se o školu farní, později v roce 1791 už se uvádí název triviální, kde se kromě náboženství učilo tzv. trivium (číst, psát a počítat). Tato škola se nacházela v místnosti jedné z chalup, kde však zatím scházelo veškeré školní vybavení.¹³¹ Jelikož se jednalo o oblast s roztroušenými chalupami, komunikace zde byla značně obtížná, což se také odráželo na docházce dětí do školy. Ty navíc museli pást dobytek nebo hlídat malé sourozence, takže na školu nezbýval čas. Vyučování tedy probíhalo hlavně v zimních měsících.¹³²

Situace se nezlepšila ani v první polovině 19. století. Mnozí rodiče nechávali děti doma často i záměrně, aby nemuseli platit školné. Záporný postoj ke školství je zřejmý i ze stížnosti místních poddaných z roku 1840, ve které vyjadřují svůj nesouhlas s ustavením lokalisty Ignáce Maloty na Březové. Kromě toho, že měl vést hříšný život, okrádal lidi o peníze, které byly určeny na stavbu kostela, ale i školy, kterou vlastně v obci nepotřebují.¹³³

V roce 1842 byla budova školy pokryta šindelem. Její prostory sloužily zároveň jako učitelský byt, který se skládal ze světnice, kuchyně a komory. Jedna místnost byla vyhrazena pro vyučování.¹³⁴ V té době zde působil nadučitel Jan Friedl, který 7. listopadu 1879 zemřel.¹³⁵

¹³⁰ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 465.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 49-50.

¹³³ Tamtéž, s. 50.

¹³⁴ Tamtéž, s. 56.

¹³⁵ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

2.2 Stavba nové školy a její rekonstrukce v letech 1865 – 1930

Nová školní budova byla postavena v roce 1865, ale i tato byla už roku 1921 na spadnutí, jelikož se šetřilo stavebním materiálem. Proto došlo v roce 1922 k její přestavbě.¹³⁶ Pro místní učitele byla postavena dvoubytovka se svobodárnou.¹³⁷

Škola se velkou mírou zasloužila o hospodářský a kulturní rozvoj obce. Koncem 19. a začátkem 20. století působili na Březové velmi schopní učitelé.¹³⁸ Jedním z nich byl nadučitel Antonín Čech, který zde vyučoval 22 let. Díky jeho iniciativě obec často navštěvoval hudební skladatel Leoš Janáček. Po jeho smrti v roce 1902 nastoupil do školy nadučitel Jan Veselka, který zde působil do roku 1922.¹³⁹ Poté ho vystřídal Vojtěch Doležal. Vyučovalo se ve třech třídách.¹⁴⁰

Školu navštěvovali také žáci z Olšovce a do roku 1934 i žáci z dolního konce Lopeníka. Jelikož šlo o vesnici poměrně odlehlou od větších měst, bylo skoro nemožné poskytnout dětem vyšší vzdělání. Další závažnou překážkou byl také nedostatek finančních prostředků. Kdo mohl, navštěvoval měšťanskou školu v Nivnici, kam se docházelo pěšky. Nejbližší gymnázium se nacházelo v Uherském Brodě.¹⁴¹

Na venkově fungovali dále lidové školy hospodářské, které mládeži poskytovaly rovněž vyšší vzdělání. Ve 30. letech byla taková škola otevřena i na Březové, v provozu však byla pouze několik let.¹⁴²

¹³⁶ NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 466.

¹³⁷ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 70.

¹³⁸ Tamtéž, s. 56.

¹³⁹ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁴⁰ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 70.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž.

2.3 Škola na Březové od začátku 2. světové války do konce 20. století

V době německé okupace bylo germanizační úsilí směřováno zejména na české školy. Po 17. listopadu 1939 byly zavřeny všechny vysoké školy a výrazné změny nastaly i ve školství lidovém. V době války byla na Březové pouze škola obecná, kterou vedl učitel Antonín Hlavinka. Veškerá jeho činnost byla sledována německými strážníky, kterých v obci ke konci války stále přibývalo.¹⁴³

Po válce přistoupila obec spolu s Olšovcem k jednání o zřízení měšťanské školy. O této myšlence se uvažovalo už před válkou, nedostatek finančních prostředků však její realizaci neumožnil. V roce 1946 se zastupitelé obou obcí dohodli na otevření pobočky I. a III. třídy újezdní měšťanské školy v Nivnici. Následujícího školního roku 1947/1948 už začala fungovat samostatně jako měšťanská škola smíšená a navštěvovali ji i žáci z dolního konce Lopeníka. Prvním ředitelem školy byl zvolen František Novák.¹⁴⁴

V souvislosti s novými školskými reformami se z měšťanské školy v roce 1948 stala škola střední, která byla v roce 1953 sloučena s národní školou jako osmiletá střední škola. Po rozšíření povinné školní docházky na devět let byla v roce 1961 osmiletka změněna na základní devítiletou školu.¹⁴⁵

V roce 1966 byla škola opravena. Všechny třídy se znovu omítaly, malovaly a budova dostala i novou fasádu. Instalovány byly také nové vstupní dveře školy.¹⁴⁶

2.3.1 Základní škola Březová v letech 1971 - 1989

Jelikož bylo pro základní devítiletou školu potřeba větších prostor, začalo se se stavbou nové školy pro 1. až 5. ročník. Tato škola byla vybudována za 3 milióny Kč a její slavnostní otevření proběhlo 29. srpna 1971. Ve škole se nacházelo pět moderních učeben,

¹⁴³ KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, s. 76.

¹⁴⁴ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 54.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 63.

¹⁴⁶ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

dále školní kuchyně, umývárna se sprchami, šatny, sklepy a dílna pro výuku rukodělných prací.¹⁴⁷

Zahájení školního roku 1974/1975 proběhlo ve zdejším kinosále za účasti všech žáků, učitelů, ředitele Rudolfa Kapusty a jeho zástupkyně Marie Havránkové. Celkový počet žáků byl 197, z toho 101 na prvním stupni a 96 na druhém. Do první třídy nastoupilo 19 dětí.¹⁴⁸

V obci bylo třeba zavést i mateřskou školu, která zde doposud chyběla. Místní vedení přistoupilo k realizaci její stavby a školka začala fungovat dne 1. 9. 1976.¹⁴⁹

Mnoho mladých lidí se rozhodlo k životu ve městě, což způsobilo značný úbytek dětí na Březové. Bylo tedy nutné situaci řešit. Došlo ke zrušení druhého stupně (6.–9. ročník) a od 1.9.1977 začali místní žáci navštěvovat základní devítiletou školu ve Strání, kam dojížděli autobusem.¹⁵⁰ Počet předškolních dětí se v obci také postupně snižoval. Školka se proto přestěhovala do budovy základní školy a budova mateřské školy byla prodána.¹⁵¹

V roce 1984 nastoupilo do I. třídy 27 nových žáků, z toho 16 chlapců a 11 děvčat. Jejich třídním učitelem byl Jaroslav Kalábek, který zastával také funkci ředitele školy. II. třídu vedla učitelka Blažena Grulichová, III. třídu Hedvika Janíková a IV. třídu Marie Machalová. Školní družinu měla na starost Marie Urbanová.¹⁵²

Škola pořádala branné závody, při kterých žáci plnili nejrůznější úkoly. Poznávali dopravní značky, cvičili, házeli granátem nebo odpovídali na různé otázky, jejichž odpověď by měli znát. Jako tradičně byl i v tomto roce pořádán lampiónový průvod, kterého se zúčastnili žáci všech ročníků. Nechyběl ani vánoční večírek, kde si žáci v rámci své třídy rozdávali dárky. Dále se uskutečnily besedy s VB a s požárníky, kteří žáky obohatili o mnoho cenných zkušeností. Velkým nedostatkem bylo to, že škola zatím neměla tělocvičnu. Cvičit se muselo ve třídách a učitelé tak nemohli plně rozvíjet pohybové nadání dětí. Když pak žáci začali docházet na školu ve Strání, rozdíl mezi dětmi byl velice znatelný.¹⁵³

¹⁴⁷ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 63.

¹⁴⁸ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁴⁹ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 63.

¹⁵⁰ Obecní úřad Březová. *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*, nestr.

¹⁵¹ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 63.

¹⁵² Obecní úřad Březová. *Kronika obce Březová 1977-1995*, nestr.

¹⁵³ Tamtéž.

Ve školním roce 1986/87 navštěvovalo školu celkem 108 žáků. V tomto roce plnili žáci IV. třídy „Dětský odznak zdatnosti“ a mohly také získat průkaz „Mladý cyklista“. Pod vedením učitelky Grulichové měly děti možnost zapojit se do recitačního kroužku. Dalším dobrovolným kroužkem byl kroužek zdravotní, který měla na starost porodní asistentka Marie Vaculová. Realizován byl dále střelecký kroužek, ochrannářský a sportovní. Během letních prázdnin byla škola využívána jako pionýrský tábor.¹⁵⁴

2.3.2 Školství od roku 1989 do konce 20. století

Zahájení školního roku 1989/90 proběhlo ve školní jídelně za účasti ředitele školy, učitelek, správních zaměstnanců a zástupců obecního úřadu Březová. Celkový počet žáků v tomto roce byl 96.¹⁵⁵

Listopadové události roku 1989 měly samozřejmě dopad i na rezort školství. Dne 1.2.1990 proběhlo hlasování školských pracovníků o důvěře k vedení odborů školství a jednotlivých škol. Velká část řídicích pracovníků z okresu Uherské Hradiště musela svoji funkci opustit. Přistoupilo se také k rozsáhlé obměně starých kantorů a dalších pracovníků. Na Březové došlo 1.6.1990 ke změně vedení a novou ředitelkou se stala Blažena Grulichová.¹⁵⁶

Ve školním roce 1993/94 navštěvovalo školu 52 žáků a otevřeny byly pouze tři třídy. Nastalo sloučení 1. a 2. ročníku do jedné třídy, která měla 16 žáků. Jejich třídní učitelkou byla Hedvika Janíková. Ve školní družině pracovala vychovatelka K. Klonová z Korytné. V tomto školním roce se uskutečnil plavecký výcvik, který podstoupily děti ze základní i mateřské školy.

Dne 1. 1. 1996 došlo k integraci Základní školy a Mateřské školy v jedno školské zařízení. Funkci ředitelky zastávala i nadále Blažena Grulichová.

¹⁵⁴ Obecní úřad Březová. *Kronika obce Březová 1977-1995*, nestr.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

V roce 2001 proběhlo výběrové řízení na pozici ředitele ZŠ Březová, do kterého se přihlásili dva zájemci. Vítězem se stal PaedDr. Ludvík Zimčík z Dolního Němčí, který se od 1. 9. 2001 ujal funkce ředitele školy místo Blaženy Grulichové.¹⁵⁷

2.4 Školství na Březové od začátku 21. století po současnost

Počátkem 21. století dostává škola na Březové úplně jiný rozměr. Od školního roku 2002/2003 je zařazena do projektu „Malotřídní škola ve věku informačních technologií“ a žáci tak mohou využívat jejího nadstandardního technologického vybavení, kvalitní výuky a přátelského přístupu všech vyučujících. Od této chvíle se škola začíná soustředit na promyšlený záměr ředitele, kterému už nestojí v cestě ani skutečnost, že se jedná o „Školu na konci světa“.¹⁵⁸

Ve školním roce 2002/2003 měla škola 48 žáků a vyučovalo se ve třech třídách. I. třída se skládala z 1. a 2. ročníku, pod vedením třídní učitelky Ludmily Tamalové z Nivnice. Ve II. třídě probíhalo vyučování 3. ročníku s třídní učitelkou Alenou Urbancovou z Březové. III. třídu navštěvovali žáci 4. a 5. ročníku a jejich třídním učitelem byl Ludvík Zimčík, ředitel školy. Další třídu využívaly děti z mateřské školy, kterých bylo celkem 20.¹⁵⁹

Na začátku projektu se jednalo o malotřídní školu, která se skládala ze základní školy, školní družiny, školní jídelny a mateřské školy. Mnoho lidí nevěřilo, že se zdejší škola udrží, nicméně opak byl pravdou.¹⁶⁰ V roce 2004 až 2005 byla škola zrekonstruována, došlo na výměnu oken, elektroinstalace a zateplení budovy s novou fasádou.¹⁶¹ Od školního roku 2007/2008 byl otevřený 6. ročník a následovalo také postupné zavádění dalších ročníků.

¹⁵⁷ Obecní úřad Březová. *Kronika obce Březová 1977-1995*, nestr.

¹⁵⁸ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁵⁹ Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

¹⁶⁰ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁶¹ Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

Během několika let byla vybudována kompletní devítiletá škola, která v projektu nadále pokračovala.¹⁶²

Výuka ve škole je zaměřována především na ovládnutí počítačů, internetu apod. Žáci tvoří různé projekty s využitím moderní techniky, pracují s digitálními fotoaparáty, videokamerami a sestavují vlastní audio a videoprezentace.¹⁶³ Výuka je těmito elektronickými pomůckami obohacována a zároveň žáky velmi motivuje. Vzdělávání je doplněno výukovými programy jednotlivých předmětů, které žáky učí samostatnosti a odpovědnosti za svou práci pod vedením učitele. Jelikož se nejedná o klasickou výuku, je důležité, aby se učitelé neustále vzdělávali a seznamovali s novými možnostmi v oblasti moderních technologií, které jsou pro jejich výuku klíčové. O mnohé výukové materiály a prezentace se zasloužili především sami učitelé, kteří musí být na takový typ vyučování dobře připraveni.¹⁶⁴ Kromě znalostí ze svého oboru, z psychologie a z didaktiky musí učitel navíc zvládat výuku podporovanou ICT. „*Tato výuka je chápána jako dílčí forma, nikoliv jako samoučelný cíl, počítačové výukové programy jsou pouze prostředkem, který škole pomáhá v některých případech rychleji dosáhnout cílů ve vztahu k žákům. Úloha učitele se více posouvá do fáze **přípravy vyučování** a k dokonalejšímu uplatňování **individuálního přístupu** na základě menšího počtu žáků ve třídách.*“¹⁶⁵

Ve škole se klade důraz na učitelovi komunikační dovednosti, jelikož spojení s žáky, rodiči a ostatními učiteli probíhá běžně prostřednictvím emailu nebo chatu. Kontakt se školou je tedy možné navázat téměř kdykoliv a odkudkoliv.¹⁶⁶

Ve školním roce 2007/2008 měly děti také možnost navštěvovat hudební výuku na úrovni umělecké školy, kde se učily hrát na housle a klavír. Výuka probíhala pod vedením učitelky Vlasty Podšubkové z umělecké školy v Luhačovicích.¹⁶⁷

Na základě rozhodnutí Ministerstva školství byla škola dne 15. září 2008 zařazena do pokusného ověřování individuálního vzdělávání na druhém stupni základní školy. Součástí tohoto projektu je mnoho žáků z ČR, ale také řada těch, kteří pobývají v zahraničí. Škola se

¹⁶² ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁶³ Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

¹⁶⁴ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 64.

¹⁶⁵ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

tak snaží vycházet co nejvíce vstříc potřebám společnosti 21. století.¹⁶⁸ Vzdělávání je třeba přizpůsobit a soustředit na osobnost dítěte, které se musí umět vypořádat se změnami v jeho životě.¹⁶⁹

2.4.1 Systém LMS Moodle

Škola má k dispozici obrovské množství digitálních výukových materiálů a systém MOODLE, který všechny materiály nejen přehledně ukládá, ale především umožňuje jejich efektivní využití ve výuce.¹⁷⁰

Hlavní cílem však není jen dosažení určitého stupně počítačové gramotnosti, jde především o zvýšení efektivity samotné výuky a o její přizpůsobení možnostem jednotlivých žáků, přičemž elektronická podpora výuky není pouze náhodná, ale je součástí propracovaného systému, který je založený na didaktickém využití ICT.¹⁷¹

Kromě zefektivnění výuky umožňuje Moodle žákům domácí přípravu, jejich rodičům poskytuje přehled o právě probíraném učivu, nemocným žákům usnadňuje samostatnou domácí přípravu a procvičování učební látky, učitelům poskytuje prostor k diskusi se žáky, stejně tak jako žákům mezi sebou a to vše prostřednictvím internetu.¹⁷²

Pod pojmem Moodle si můžeme představit jakousi virtuální školu prakticky se vším, co k ní patří. Nachází se zde učebny neboli kurzy, učitelé, žáci, domácí úkoly, společné projekty, nástěnky, žakovské knížky atd. Jedná se o společný prostor školy, ve kterém si každý najde, co zrovna potřebuje. LMS Moodle obsahuje studijní materiály, testy a jejich hodnocení, nejrůznější cvičení, užitečné odkazy, dále pak sekci pro odevzdávání úkolů, opakování učiva, prohlubování vědomostí, atd. Systém byl naplněn takovými materiály, které

¹⁶⁸ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 64.

¹⁶⁹ O nás. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁷⁰ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-16].

Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 64.

jsou v souladu s ŠVP školy a je využíván ve všech předmětech a ve všech ročnících základní školy.¹⁷³

Na uskutečnění tohoto projektu s využíváním systému Moodle se podíleli všichni vyučující školy bez nároku na odměnu, proto je zpřístupněn pouze žákům školy.¹⁷⁴

2.4.2 Individuální vzdělávání

V současnosti je individuální vzdělávání žáků povoleno školským zákonem pouze na 1. stupni základních škol. Po schválení dodatku o pokusném ověřování individuálního vzdělávání na 2. stupni v roce 2008 byla škola zařazena do skupiny celkem šesti škol, které umožňují plnění školní docházky bez pravidelného denního docházení žáka do školy. Základní škola na Březové je navíc unikátní v tom, že je na Moravě jediná svého druhu a poskytuje svým příznivcům nadstandardní pomoc formou tzv. internetové školy se systémem Moodle.¹⁷⁵

Škola tedy nabízí promyšlený a fungující „Projekt jiného způsobu plnění povinné školní docházky“, který umožňuje efektivní individuální výuku na 1. a 2. stupni základní školy. Tato forma vzdělávání je vhodná pro:

- zdravotně znevýhodněné žáky
- žáky nacházející se s rodiči dlouhodobě v zahraničí
- žáky věnující se vrcholovému sportu
- děti v kočujících společenstvech (např. děti zaměstnanců cirkusů, provozovatelů atrakcí)
- a další žáky, kterým z různých důvodů vyhovuje individuální (domácí) vzdělávání.¹⁷⁶

¹⁷³ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Individuální vzdělávání. *E-learning - ZŠ a MŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.moodle.zsbrezova.eu>

¹⁷⁶ Individuální vzdělávání. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

Individuálně vzdělávání žáci i jejich rodiče mají k dispozici i-školu Moodle, kde mohou najít detailně zpracovaný obsah všech ročníků a odpovídající výukové materiály, které jsou doplněny o pokyny vyučujících. Žáci udržují pravidelný kontakt se školou a potřebné věci konzultují se svými učiteli prostřednictvím Skype, mailu nebo chatu.¹⁷⁷

Od školního roku 2014/2015 byla zavedena pravidelná online výuka, která se uskutečňuje vždy ve stejný den i čas. Tato výuka se týká 4. a 5. ročníku (pouze vybrané předměty) a druhého stupně (ČJ, MAT, FYZ, AJ, D, ZE, PIS). Individuálně vzdělávaný žák je na požádání vyučujícího připojen do virtuální třídy, se kterou komunikuje přes Skype. Z obrazovky počítače každého člena třídy se v této chvíli stává interaktivní virtuální tabule, kde učitel prezentuje připravené výukové materiály, vyvolává žáky a spolupracuje s nimi. Virtuální tabule nabízí různé nástroje, kterými mohou žáci psát nebo kreslit.¹⁷⁸

Přezkoušení individuálně vzdělávaných žáků se skládá ze dvou částí. Nejprve probíhá osobní přezkoušení z hlavních předmětů jako je český jazyk, matematika a cizí jazyk a to ústní i písemnou formou. Následuje „portfoliové“ hodnocení, ve kterém se s žákem vede rozhovor nad předloženými materiály, pracovními listy, testy, atd. Na celkovém hodnocení se podílí také rodič (vzdělavatel), který podává návrh vysvědčení. Učitel se k němu vyjádří a výsledek je předložen ke schválení řediteli školy. K přezkoušení žáka dochází podle zákona dvakrát ročně.¹⁷⁹

Protože se škola nachází ve značně odlehlém kraji, k přezkoušení se mohou žáci dostavit také na následující místa:

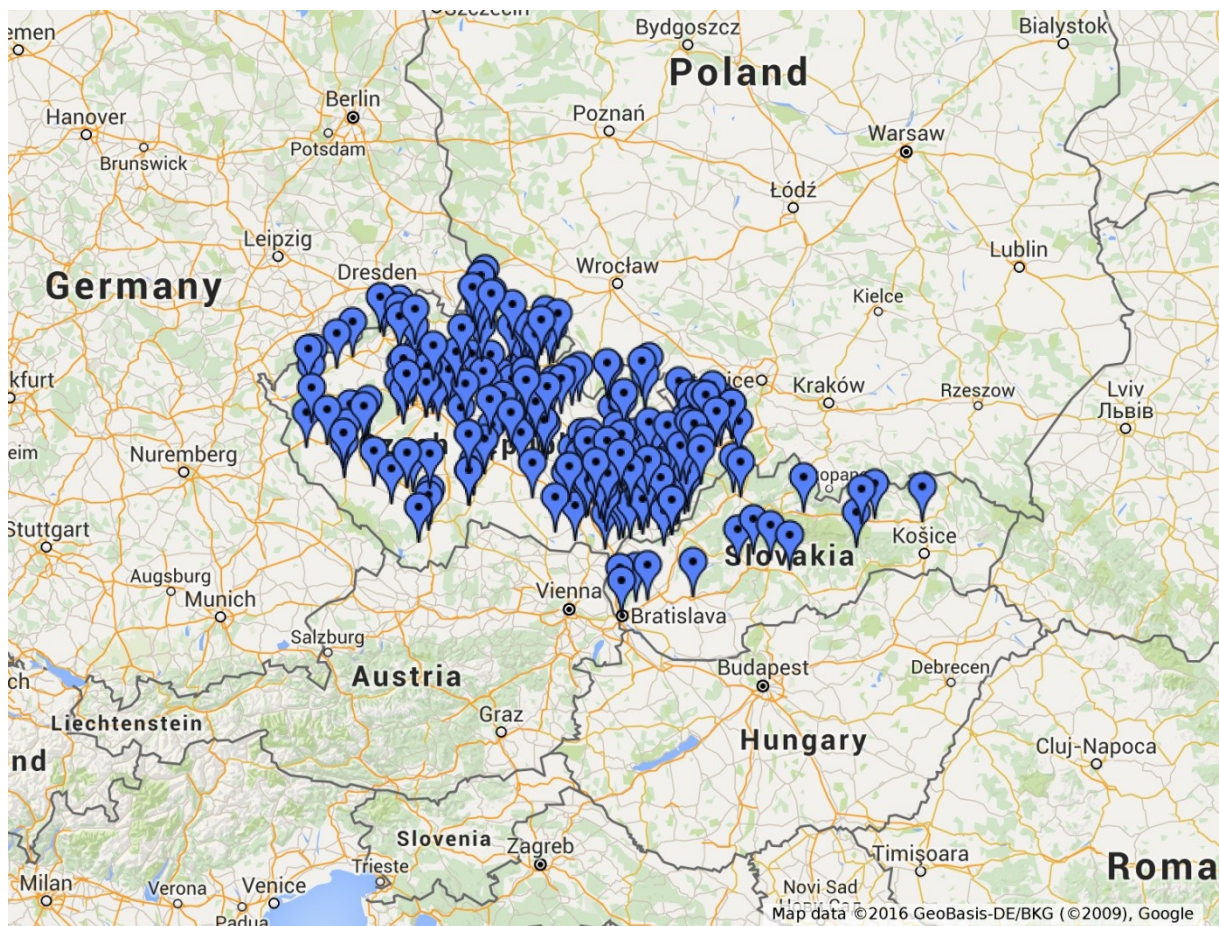
- **Praha**, Vodičkova ulice
- **Brno**, v centru města
- **Březová**, budova školy.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Individuální vzdělávání. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁷⁸ ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁷⁹ Individuální vzdělávání. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁸⁰ Tamtéž.

Obrázek 1 - Mapa individuálně vzdělávaných žáků na ZŠ Březová

Zdroj: Individuální vzdělávání. ZŠ Březová [online]. Březová [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

2.4.3 Škola od roku 2009 po současnost

Ve školním roce 2009/2010 měla základní škola celkem 70 žáků a 25 dětí navštěvovalo školu mateřskou. Při škole bylo zřízeno ekocentrum Cestiska, jehož hlavním úkolem je výchova v oblasti ekologie. Výuka se uskutečňuje zejména v terénu kolem obce Březová.¹⁸¹

V následujícím školním roce 2010/2011 nastal dlouho očekávaný okamžik. Po 33 letech se na škole v Březové otevřel poslední 9. ročník a škola se tak stala úplnou základní

¹⁸¹ Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

školou se všemi ročníky. Do první třídy nastoupilo 10 nových žáků z Březové a 2 žáci zahraniční. Celkem tedy 82 žáků základní školy.¹⁸²

V průběhu celého školního roku se uskutečnilo mnoho vzdělávacích soutěží, výletů a zajímavých projektů, které byly zaměřené na prohloubení znalostí, procvičení gramotnosti a na motivaci dětí. Žáci z Březové byli součástí také celorepublikových školních projektů. Stali se členy Krajského parlamentu dětí a mládeže Zlínského kraje, kde mohou čerpat zkušenosti a informace, užitečné pro diskusi s představiteli veřejné správy.¹⁸³

Dále proběhla státní kontrola Krajské hygienické stanice ve školní jídelně, kde byly zjištěny určité nevyhovující skutečnosti. Přistoupilo se tedy k rozsáhlé rekonstrukci a modernizaci kuchyně, skladových prostor a upraveno bylo také zázemí pro personál. Veškeré práce byly provedeny zaměstnanci obce.¹⁸⁴

Významným okamžikem roku 2011 bylo také založení školního časopisu Papjérky, který zachycuje veškeré dění školy z pohledu žáků. Reflektují v něm například školní akce, dělají rozhovory s učiteli, vzpomínají na naše významné předky a nechybí ani rubrika o jídle.¹⁸⁵ Pod vedením Mgr. Jiřího Miškára získal časopis ocenění certifikátem „Kvalitní školní časopis“.¹⁸⁶

V roce 2011 byl uspořádán první školní ples, který se konal 5. února. Úvodem vystoupili žáci 2. a 3. třídy, vrcholem programu bylo taneční vystoupení 8. a 9. ročníku.

Ve školním roce 2012/2013 měla škola celkem 200 žáků, z toho 110 individuálně vzdělávaných žáků. Mateřskou školu navštěvovalo 50 dětí.¹⁸⁷

Před šestnácti lety byla škola na Březové odsouzena k zániku, protože ji navštěvovalo stále méně dětí. Dnes má škola téměř 400 žáků a stále se rozrůstá. Učí se zde žáci z České

¹⁸² Obecní úřad Březová. *Obecní kronika Březová 1996-2011*, nestr.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 65.

¹⁸⁷ Škola na konci světa. [video]. *Česká televize*. [online]. Tvůrčí producentská skupina Petra Kubici, 2013. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097944695-nas-venkov/213562243400016-skola-na-konci-sveta>

republiky, Slovenské republiky a mnozí z nich pobývají dlouhodobě v zahraničí. Mateřskou školu navštěvuje 46 dětí.¹⁸⁸

Funkci ředitele zastává už od roku 2001 PaedDr. Ludvík Zimčík. Ve škole je zaměstnáno celkem 24 vyučujících. V tomto počtu jsou zahrnuty 2 asistentky pedagoga, 2 vychovatelky, 4 vyučující v mateřské škole, 1 učitel náboženství a 1 vedoucí Březovské umělecké školičky.¹⁸⁹

Školní vzdělávací systém ZŠ Březová je založen na „*maximálním využívání informačních technologií, e-learningu, distanční výuce a na individuálních online konzultacích, přičemž ani tradiční forma výuky není podceňována.*“¹⁹⁰

Škola je pro tento typ výuky moderně a kvalitně vybavena. K dispozici jsou zde počítače, data projektory, interaktivní tabule a nepřeberné množství digitalizovaných výukových materiálů.¹⁹¹ Pro práci učitele je nezbytný osobní počítač, který dostává od školy. Důležitým pomocníkem je také přenosný projektor, který je v některých třídách součástí vybavení. Žáci na prvním stupni mají k dispozici dva počítače v každé třídě a terminálovou učebnu s 18 počítači. Další učebnu se stejným počtem počítačů mohou využívat žáci na druhém stupni základní školy.¹⁹²

Používání počítače a internetu je v současné době běžnou součástí skoro každé domácnosti. Zavedení LMS Moodle do vzdělávacího systému se osvědčilo a jeví se jako velmi přínosné. Využívání ICT navíc rozvíjí počítačovou gramotnost, kterou děti ocení zejména v pozdějším věku a to jak v osobním tak i v pracovním životě.¹⁹³

¹⁸⁸ ZIMČÍK, L. Škola na konci světa. [video]. *E-learning - ZŠ a MŠ Březová* [online]. ZŠ a MŠ Březová. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://moodle.zsbrezova.eu/file.php/1/PREZENTACE/index.html>

¹⁸⁹ Naši učitelé. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁹⁰ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 64.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-04].

Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

¹⁹³ ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, s. 65.

3 Individuální vzdělávání

3.1 Základní terminologie

Hlavním tématem této části je individuální vzdělávání, považuji však za nutné zmínit několik dalších termínů, které s touto problematikou velmi úzce souvisí.

Škola je podle Malacha definována jako: „*instituce ve veřejném (státním) nebo soukromém vlastnictví, v níž jsou dětem a mládeži zprostředkovány v systematickém vyučování vědomosti a dovednosti, jež jim mají umožňovat samostatné životní činnosti v rámci státního a společenského uspořádání. Školy fungují zpravidla v určitém vymezeném čase, nacházejí se nezávisle na střídání žáků a učitelů na stejném místě a orientují se na přejaté formy cílů vzdělávání a výchov.*“¹⁹⁴

Škola má tedy splňovat následující funkce:

- celkový rozvoj jedince
- ochranné zařízení (zdravé a příznivé prostředí)
- formování osobnosti žáků
- škola je nástrojem politiky státu
- součást životního prostředí.

Pojem vzdělávání bývá v literatuře vysvětlován různými způsoby. Jedním z nich je popis Grecmanové, podle které je vzdělávání proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností. Ve vzdělání nejde jen o to, jaké znalosti člověk má, ale také jestli dokáže mít vlastní názor a stanoviska.¹⁹⁵

Pojmy vzdělávání a výchova spolu velmi úzce souvisí, protože podle některých autorů je vzdělání výsledkem harmonického procesu výchovy. Oba pojmy tak mají velký význam v životě člověka.

¹⁹⁴ MALACH, J. *Pedagogika jako obecná teorie edukace*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007, s. 106.

¹⁹⁵ GRECMANOVÁ, H. a kol.: *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex, 1999, s. 64-67.

Odborná literatura popisuje výchovu jako záměrné, cílevědomé, organizované a plánované působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti člověka a má adaptační, anticipační a permanentní charakter.¹⁹⁶

V souvislosti s problematikou individuálního vzdělávání se můžeme často setkat také s termínem “domácí vzdělávání”. Pro potřeby mé diplomové práce však budu používat termín “individuální vzdělávání”, protože pod tímto názvem, je vyučování v domácnosti označováno v české legislativě, konkrétně v ustanovení § 41 zákona č. 561/2004 (školský zákon).¹⁹⁷

Individuální vzdělávání je tedy pojmem české legislativy a znamená jiný způsob plnění povinné školní docházky, který se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole.¹⁹⁸

Anglicky psaná literatura používá pro označení tohoto způsobu vyučování dvou pojmů, kterými jsou “home schooling“, nebo “home education“, což lze přeložit jako: *„vzdělávání probíhající doma, v rodině, kdy děti nedocházejí do školy a vyučují je jejich rodiče. Tato forma alternativního vzdělávání vznikla v USA a vyskytuje se i v jiných zemích, včetně České republiky. Žák je v tomto případě na základě rozhodnutí rodičů vzděláván doma vlastními rodiči nebo několika rodiči spolupracujícími v rámci svépomocné skupiny. Dochází do školy pouze skládat státem předepsané zkoušky. Impulzem pro rozvoj této formy vzdělávání je nedůvěra vůči veřejnému školství. Tato forma vzdělávání vyvolává různé názory; odpůrci argumentují tím, že škola plní kromě vzdělávání žáka další důležité socializační funkce, které nejsou při domácím vzdělávání naplňovány.“*¹⁹⁹

Na základě uvedeného textu můžeme tedy konstatovat, že individuální vzdělávání a domácí vzdělávání jsou synonyma, které mají shodný význam.

¹⁹⁶ GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D. *Pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 22.

¹⁹⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

¹⁹⁸ § 40 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

¹⁹⁹ PRŮCHA, J. a kol.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2008, s. 48.

3.2 Individuální vzdělávání v dějinách pedagogiky

Historie individuálního vzdělávání sahá až k samotným kořenům dějin pedagogiky. Už v Mezopotámských kulturách měli potomci panovníků a vysokých úředníků domácí učitele. Na kulturní dějiny Evropy měla vliv jak kultura antická, tak tradice židovsko-křesťanská a v obou těchto kulturách se vzdělávání stalo důležitou rolí. V tradičních židovských rodinách bylo vzdělávání i výchova výrazně nábožensky zaměřeno a nejvyšší autoritou byl Bůh. Jeho zástupcem v rodině byl otec, který měl nejvyšší autoritu. Otec vzdělával děti ve čtení, psaní, matematice, ale také je vedl ke studiu písma a národních dějin. Svým synům pak otcové předávali znalosti o řemesle. Naopak antická kultura se vyznačovala tím, že záleželo na jednotlivých polis, jak pojmu výchovu svých občanů. Například ve Spartě byla výchova i výuka svěřena veřejné moci a byla orientována především na fyzickou a vojenskou stránku. Naproti tomu v Aténách byly děti vychovávány převážně rodinou a do sedmi let o ně pečovala matka nebo chůva.²⁰⁰

Jako nejznámějšího učitele antických dějin můžeme označit Sókratése, jehož žák Platón se mimo jiné věnoval také teorii výchovy. Platón ve svých dílech zdůrazňuje mravní výchovu a poznání, které vychází ze zkušenosti. Pro Řím bylo charakteristické to, že základní vzdělávání poskytovala dětem jejich matka, zatímco otec je učil bojovat a zacházet se zbraní. Pro aristokratické vrstvy bylo opět obvyklé, že vzdělávání dětí v rodinách zabezpečovali chůvy a vzdělání otroci. Mezi nejznámější římské učitele patřil stoický filozof Seneca. Později v době císařství došlo k zestátnění škol a ty pak sloužily k výchově úředníků.²⁰¹

Ve středověku se důraz na vzdělávání příliš nekladl. Školství bylo totiž převážně v rukou církve a vzdělávacími institucemi byly kláštery. Na rozdíl od středověké scholastiky přinesla renesance nové pohledy na vzdělávání a výchovu, což mělo za následek zakládání univerzit a obrodu vzdělávání. Renesančním ideálem byl všestranně vzdělaný, tělesně zdatný a rozumový člověk. Mezi nejznámější pedagogické osobnosti této doby lze zařadit jména, jako Erasmus Rotterdamský, Francis Bacon, Vittorino Ramboldini da Feltre, Juan Luis Vives a Michel de Montaigne. Erasmus Rotterdamský podporoval nové metody ve výuce, která podle něj měla být zajímavá a především zábavná. Bacon pak zdůrazňoval individuální

²⁰⁰ RYŠAVÁ, T. *Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. s. 7.

²⁰¹ Tamtéž.

přístup k žákům s výukovým postupem od známého k neznámému. Ramboldini byl příznivcem kontaktu s přírodou a za základní motivaci dítěte pokládal podporu jeho ctižádostivosti. Vives založil svůj pedagogický systém na hodnotách náboženské morálky, kde je vzdělání vnímáno jako něco výjimečného, přičemž vyšší vzdělání by mělo být umožněno pouze pro nadané jedince. Zastáncem individuálního přístupu ve vzdělávání je Montaigne. Podle něj by se měl učitel přizpůsobovat žákovu přirozenému tempu, rozvíjet jeho osobité vlohy a nadání. Za nejvhodnější výchovu považuje domácí vzdělávání společně s dobrým učitelem, při kterém se dítě učí přirozeně poznáváním věcí a skutečností z každodenního života.²⁰²

V novověku dochází k rozvoji pedagogických znalostí, které se však opírají o poznatky z renesance. Mezi největší pedagogické osobnosti této doby patřil bezpochyby Jan Amos Komenský, podle kterého výchova a vzdělávání začínají už v raném dětství v rodině. Je tedy zřejmé, že prvotní vzdělávání je velmi individuální. Jeho spis *Informatorium školy mateřské* byl určený hlavně matkám a zdůrazňuje v něm význam předškolní výchovy v rodinném prostředí. Komenský byl zastáncem tzv. všestranného vzdělávání a v dějinách individuálního vzdělávání má nezpochybnitelný význam. Za další významnou pedagogickou osobnost 17. století je právem považován John Locke, který bývá označován jako průkopník v oblasti individuálního vzdělávání. Locke se kromě pedagogiky věnoval také diplomacii, politice a lékařství. Svými názory ovlivnil velké množství francouzských myslitelů a osvícenců. V tehdejší době bylo vzdělání privilegiem mužů z vyšších vrstev, což ve své pedagogice zdůrazňoval také Locke, který se snažil o výchovu aristokratického všestranně vzdělaného gentlemana. Neopomněl ani děti z nižších vrstev, pro které přišel s návrhem tzv. pracovních škol, především prakticky zaměřených. V jeho nejznámějším díle *Myšlenky o výchově* shrnul své pedagogické zásady a výchovu zde rozděluje na tělesnou, mravní a rozumovou. Jeho heslem bylo: ve zdravém těle zdravý duch. Výše než rozumovou výchovu staví výchovu mravní, z čehož vyplývá, že učitel má být žákovi autoritou, postupně se má stát přítelem a vychovávat zejména příkladem. Děti by podle něj neměly být zstrašovány a používání tělesných trestů by se mělo omezit na minimum. Velký důraz klade na praktičnost výuky, například osvojení si řemesel či výuku cizího jazyka přímou metodou tj. konverzací, ne učením gramatiky.²⁰³

²⁰² RYŠAVÁ, T. *Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. s. 8.

²⁰³ Tamtéž, s. 8-9.

Vývoj vzdělávání se v průběhu 18. a 19. století projevil tzv. instituciálností. Ve vyspělých státech Evropy se o školství a vzdělávání začal starat stát. U nás například v roce 1774 došlo k zavedení povinné školní docházky. Postupně vzniká síť školských i mimoškolských vzdělávacích zařízení, což zpřístupnilo vzdělávání mnohem širšímu okruhu obyvatel, ačkoliv kvalita a způsob vzdělávání nebyly pokaždé nejlepší. V Rusku se touto problematikou zabýval Lev Nikolajevič Tolstoj, který kritizoval přístup k dětem v klasických školách, dále pak nízkou vzdělanostní i osobnostní úroveň učitelů a jejich metody, kterými děti nutili k drezuře a memorování, místo rozvoje jejich myšlení a tvořivosti. Tolstoj byl zastáncem názoru, že děti si nesou mravní kvality v sobě a učitel jim má poskytnout svobodnou výchovu, díky které je budou moci odhalit. Klasická škola 20. století vycházela z pedagogických zásad J. F. Herbarta a v reakci na něj vznikaly reformní hnutí Marie Montessori, Ellen Key a jiných, kteří mimo jiné vycházeli z pozitivistických zásad Spencera a Deweyovy koncepce. Pro tato hnutí bylo charakteristické, že usilovaly o podporu individuality dítěte, rozvíjení osobnosti, jeho schopností a tvůrčího potenciálu. Žádné z těchto hnutí však nebylo domácky založeno, spíše se v jejich pojetí uskutečňovalo vzdělávání v malých skupinách.²⁰⁴

3.3 Individuální vzdělávání v České republice

V České republice nemá domácí vzdělávání příliš dlouhou tradici, ale i přesto má tato alternativní forma vzdělání mnoho příznivců. V souvislosti s politickými změnami po roce 1989 se ve společnosti začaly měnit názory lidí na vzdělávání a možnost cestovat zvýšila zájem lidí o domácí vzdělávání. Cesta k jeho zařazení do české legislativy byla však dlouhá, ale nakonec úspěšná. Česká republika je tedy zemí, ve které je od roku 2005 individuální vzdělávání umožněno.

1.9.1998 byl Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pod názvem „Pokusné ověřování odlišné organizační formy základního vzdělávání – domácí vzdělávání“ zahájen experiment, který umožnil učit děti 1. – 5. ročníku doma. Cílem tohoto experimentu bylo zjistit, zda je možné v českých podmínkách vzdělávat děti v domácnosti bez pravidelného

²⁰⁴ RYŠAVÁ, T. *Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, s. 9.

denního docházení do školy. Na začátku byly do pokusného ověřování zapojeny pouze dvě školy a to Bratrská škola v Praze, Církevní škola J. A. Komenského v Liberci, o rok později Základní škola v Ostravě – Výškovicích a ve školním roce 2001/2002 se připojila i Základní škola Letohradská – Praha 7. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pouze na těchto čtyřech školách se rodiče mohli přihlásit k účasti na experimentu. O zařazení do experimentu rozhodoval ředitel dané školy, který byl také zodpovědný za průběh vzdělávání a zajišťoval přezkoušení žáků. To probíhalo 2x ročně, vždy na konci pololetí. Žáci byli přezkoušeni písemně i ústně a hodnotila se i jejich osobní portfolia. Tento experiment byl úspěšně ukončen 30.6.2005 a domácí vzdělávání bylo pod názvem „individuální vzdělávání“ zařazeno do zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném, a jiném vzdělávání. Od školního roku 2005/2006 je možné zapsat děti k individuálnímu vzdělávání na každé škole v České republice.²⁰⁵

Zájem rodičů však přetrvával i nadále, a proto se rozhodli žádat o možnost pokračovat v individuálním vzdělávání i na druhém stupni základních škol. Asociace domácí vzdělávání žádala opakovaně ministryně školství Petru Buzkovou, Miroslavu Kopicovou a Danu Kuchtovou. Až poslední jmenovaná ministryně experiment schválila a od 1.9.2007 bylo zahájeno pokusné ověřování individuálního vzdělávání na 2. stupni základních škol, jehož cílem bylo zjistit, jaká je organizace individuálního vzdělávání na 2. stupni základní školy ve vybraných školách a ověřit metody hodnocení výsledků vzdělávání žáků. Dále bylo potřeba získat také vyhodnotitelná data o průběhu vzdělávání v rodinách a na základě toho připravit podklady, zda je možné začlenit individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy do systému vzdělávání v České republice. Pokusné ověřování bylo zahájeno pouze na pěti základních školách a to v Základní škole Vrané nad Vltavou, Základní škole a mateřské škole Středokluky, okres Praha – západ, Základní škole a mateřské škole Ostrava – Výškovice, Základní škole Praha 7, Letohradská 1, Jedličkově ústavu a v Základní škole a Střední škole v Praze 2.²⁰⁶

Výuka může probíhat ve všech ročnících 2. stupně podle školních vzdělávacích programů každé z výše uvedených škol. O zařazení žáka do pokusného ověřování rozhoduje ředitel školy na základě písemné žádosti zákonného zástupce. Individuální vzdělávání je povoleno, jestliže jsou k němu dány důvody a žáci mají zabezpečeny materiální podmínky.

²⁰⁵ VALIŠOVÁ, A. a kol.: *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007, s. 101

²⁰⁶ ŠTEFFLOVÁ, J. Domácí vzdělávání na rozhraní. *Učitelské noviny* [online]. 2007, č. 23-24 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.ucitelkenoviny.cz/?archiv&clanek=458>

Dospělý, který bude žáka vzdělávat, musí mít minimálně bakalářské studium. Žák je po dobu pokusného ověřování žákem školy, je veden v evidenci konkrétní třídy a započítává se do celkové kapacity školy. Škola na takové žáky obdrží normativ v nezkrácené výši a veškeré další výdaje spojené s individuálním vzděláváním platí rodiče.²⁰⁷

Hodnocení žáka probíhá každé pololetí formou komisionální zkoušky ze znalostí pro konkrétní ročník a podle školního vzdělávacího programu dané základní školy. Při zkoušení je vždy přítomen zákonný zástupce nebo osoba, která žáka vzdělávala. Při celkovém hodnocení žáka se na vysvědčení vychází z výsledků testů a přihlíží se i k osobnímu portfoliu. Jelikož průběh přezkoušení není nijak legislativně upraven, určuje si ho škola individuálně.²⁰⁸

Ukončení pokusného ověřování bylo naplánováno na 30.6.2011. Dodatkem č. 3, č. j. MSMT-40945/2014 ze dne 9.1.2015 bylo pokusné ověřování opět prodlouženo a povoleno na níže uvedených školách:

Základní škola Letohradská, Praha 7

Jedličkův ústav a Mateřská škola a Základní škola a Střední škola, Praha 2

Základní škola Vrané nad Vltavou

Základní škola a mateřská škola Středokluky

Základní škola a Mateřská škola Březová

Základní škola a Mateřská škola Ostrava – Výškovice

Základní škola a Základní umělecká škola Bezdrevská

Základní škola Rokycany

Základní škola Karlovy Vary

Základní škola Jiříkov

Speciální základní škola a Praktická škola Šluknov

²⁰⁷ KITZBERGER, J. Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy. Vyhlášení pokusného ověřování podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2007 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-pokusneho-overovani-podle-171-odst-1-zakona-c-561>

²⁰⁸ ŠTEFFLOVÁ, J. Domácí vzdělávání na rozhraní. *Učitelské noviny* [online]. 2007, č. 23-24 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=458>

Základní škola Dubá

Základní škola Trutnov

Základní škola Sion J. A. Komenského

Základní škola a mateřská škola Svitavy

Základní škola Světlá nad Sázavou

Mateřská škola speciální, Základní škola speciální a praktická škola Brno

Základní škola Kuřim

Základní škola Česká Ves.²⁰⁹

3.4 Metody a styly učení při individuálním vzdělávání

Individuální vzdělávání nabízí rodičům neomezené možnosti jak vyučovat a vzdělávat jejich děti. Pokaždé záleží jen na rodině a vyučovaném dítěti jaký styl a metodu výuky si zvolí. Pro individuální vzdělávání je charakteristické, že umožňuje velmi rozmanitou výuku, při které lze kombinovat různé styly a metody. Velmi často se stává, že rodiče až v průběhu vzdělávání zjišťují, jaké učení je pro jejich děti vhodné a co jim vyhovuje. Před zahájením individuálního vzdělávání mají rodiče nějakou představu, jak bude vyučování probíhat. Avšak tato prvotní představa se může ukázat jako nevhodná, ať už je to z důvodu neefektivnosti či z důvodu času. Může se také stát, že rodině potrvá delší dobu, než si zvolí styl výuky, který pro ni bude vyhovující. Nejdůležitější však je, aby si rodina zvolila metodu, která bude odpovídat jejím představám a dítěti tak bude poskytnuto dostatečné a především kvalitní vzdělání. To co může vyhovovat jedné rodině, však nemusí vyhovovat rodině jiné a naopak.

²⁰⁹ Dodatek č. 3, č. j. MSMT-40945/2014. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/34677/>

Nicméně doporučuje se výuku během let pozměňovat, jelikož některé styly výuky vyhovují dětem mladšího školního věku a jiné zase starším dětem.²¹⁰

Jak už bylo výše zmíněno, v rámci individuálního vzdělávání můžeme najít různé přístupy ke vzdělávání dítěte. Jedna věc však zůstává společná všem a tím je především individuální přístup k dítěti, který umožňuje následující:

- Rodič nebo vyučující je během výuky v neustálém kontaktu s dítětem a může přesně zjistit, čemu dítě rozumí a co naopak neovládá.
- Zaměření rodiče na jedno dítě umožňuje přizpůsobit učení vzdělávacím potřebám dítěte, respektive jeho pracovnímu tempu, stylu učení a také jeho speciálním potřebám.
- Jelikož rodiče své děti dobře znají, mohou je snadněji motivovat a to tak, že učení se uspořádá kolem předmětu zájmu dítěte (např. dítě se zajímá o koně a toto téma pak provází celou výuku – pro výuku čtení a gramatiky se používají texty o koních a mohou figurovat i v dalších předmětech).
- Při individuální výuce jsou na děti kladeny větší nároky a lze tak snadněji zjistit, co dítě neumí, jelikož není možné svou neznalost schovat za spolužáky.
- Znamky ani případné testování vědomostí dítěte nejsou nutné, protože rodič i bez nich ví, co jeho dítě umí a co ještě ne.
- Další věcí, která spojuje většinu doma vzdělávajících rodin je to, že učitelem jsou rodiče. Pro dítě je to výhoda, neboť rodič je vysoce motivován snahou o blaho dítěte a především dítě dobře zná, což mu umožňuje připravit učení na míru.²¹¹

To, v čem se výuka v jednotlivých rodinách liší po stránce metod výuky, můžeme označit jako míru formálnosti, kterou lze rozdělit na formální a neformální.

Formální výuka probíhá obvyklým způsobem, který je podobný vyučování ve škole. Je vytvořen harmonogram práce a při výuce se používají učebnice a další výukové pomůcky. Rodiny se mohou zapojit do korespondenčních kurzů a výuka tak může probíhat formou distančního vzdělávání. Rodiče si také mohou u akreditovaných i neakreditovaných

²¹⁰ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

²¹¹ HAHN, K., HASSON, M. *Catholic Education: Homeward Bound : a Useful Guide to Catholic Home Schooling*. San Francisco: Ignatius Press, 1996, s. 19-20.

společností zakoupit vzdělávací kurz na jeden školní rok nebo tak vzdělávat děti po celou dobu. Tato metoda vyhovuje spíše rodinám, které si potrpí na přesnost a především preciznost. Velmi kladně bývá přijímána dětmi, které potřebují vidět cíle své práce. Tato výuka je převážně využívána rodiči, kteří počítají s návratem jejich dítěte do některého typu školy.²¹²

Naproti tomu neformální vyučování propojuje každodenní aktivity rodinného života, práce a také volného času. Výuka probíhá spontánně, jelikož se děti učí na základě svého vkusu, zájmu a především podle svých potřeb. Rodiče jsou při výuce přítomni spíše jako podpora. Dítě si samo volí oblast učiva, využívá se jeho přirozená zvědavost a motivace. Učení je pro dítě novým zážitkem, který ho baví. Jakýkoliv třeba i dobře míněný zásah může dítě zablokovat a dítě činnost ukončí nebo začne dělat chyby, které před tím nedělalo.²¹³

Na tyto skutečnosti upozornil i John Holt, který ve své knize *Jak se děti učí*, uvádí následující: Podle něj se totiž děti nejlépe učily, když v učení viděly smysl a nezáleželo na tom, jestli se učily věc lehkou nebo těžkou, ale vždy bylo důležité, jak se při tom cítily. Pro děti je také charakteristické, že při učení mnohdy odmítají pomoc, raději zvolí velké množství pokusů a omylů, které je však přivedou k dosažení cíle a tím si tak vytváří vlastní zkušenost.²¹⁴

Při individuálním vzdělávání je možné využívat také různé styly výuky a mezi nejpoužívanější řadíme následující:

Škola v domě – patří k těm nejznámějším stylům, který je často prezentován i v médiích. Jde o styl výuky, který je podobný státní nebo soukromé škole a odlišuje se pouze tím, že výuka probíhá doma. U tohoto programu záleží také na tom, jestli rodiče zakoupí kompletní vzdělávací program, případně částečný balíček, anebo si zvolí plán vlastní. Plně kompletní vzdělávací programy jsou však k dispozici jen v některých státech. Soukromé společnosti poskytují výukové plány, které jsou určeny vždy pro jeden ročník a zároveň k nim dodávají učebnice, cvičebnice a někdy i testové otázky. Velkou výhodou je, že rodiče i jejich děti přesně ví, co se mají učit, kdy se to mají učit a jaký má být výsledek. Nevýhodou je, že zakoupený program nedává možnost měnit styl výuky a pro některé děti se takovéto učení

²¹² FREIOVÁ, M. Domácí škola: Americká zkušenost. *Občanský institut*. [online]. Praha, 1996 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/domaci-skola/>

²¹³ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

²¹⁴ HOLT, J. *Jak se děti učí*. Praha: Agentura Strom, 1995, s. 26.

může stát nezajímavé či nezáživné. Takto předem dané programy totiž vyžadují velkou sebekázeň a rodičům, ale především jejich dětem hrozí nejčastěji vyhoření a následné ukončení individuálního vzdělávání.²¹⁵

Nezávislé učení, nebo také **škola bez školy** – je alternativní program, ve kterém se děti učí díky každodenním životním zkušenostem. Děti se vzdělávají tím, že pozorují okolí kolem sebe. Tento program probíhá bez školních plánů a osnov. Rodiče při tomto způsobu individuálního vzdělávání pozorují své dítě a podle jeho zájmu či nadání jej dále podporují. Tento program má za cíl podnítit v dětech jejich přirozenou zvědavost, umět je nadchnout k nějaké činnosti a zvýšit jejich přirozenou touhu dozvědět se nové informace. Velkou výhodou tohoto učení je, že se dítě může díky svému zájmu v určité oblasti rychle zdokonalit. Naopak jako nevýhodu je možné spatřovat to, že při učení nejsou sledovány žádné osnovy či plány. Z těchto důvodů mohou nastat problémy při přezkoušení, protože je problematické porovnat znalosti dítěte.²¹⁶

Uvolněná škola – je program, který kombinuje dva výše uvedené a zároveň patří mezi nejoblíbenější styl individuálního vzdělávání. Při učení jsou využívány vzdělávací plány a osnovy určené pro hlavní předměty, naopak u ostatních předmětů se osnovy nepoužívají. Dítě se přirozeně seznamuje např. se zvířaty pomocí návštěvy zoologické zahrady, s historií návštěvou muzea apod. Výuka probíhá většinou dopoledne, jelikož odpoledně se dítě věnuje svým koníčkům.²¹⁷

Učení pomocí jednotek – je pro dítě velmi zajímavá výuka, protože umožňuje velkou flexibilitu. Jednotka představuje určité téma (např. Německo) a dítě pak vyhledá co nejvíce informací o historii dané země, o jejím nerostném bohatství, obyvatelstvu, náboženství atd. Zde je kladen důraz především na samostatnost a aktivní vyhledávání informací z nejrůznějších zdrojů. Vyhledané údaje pak dítě třídí, zpracovává a na závěr přednese rodičům nebo vytvoří počítačovou prezentaci. Tato výuka je vhodná pro všechny věkové skupiny dětí a je také velmi oblíbená.²¹⁸

²¹⁵ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ The Different Ways To Homeschool. *Homeschool.com* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://homeschool.com/new/difstyles.asp>

²¹⁸ KAPPEMAN, G. What is a unit study? *Creation.com*. [online]. 2009 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://creation.com/what-is-a-unit-study-gail-kappenman>

Virtuální škola – je program, který se stále více rozšiřuje, protože ve virtuální škole studují děti doma. Děti jsou vzdělávány přímo od pedagogů, se kterými komunikují prostřednictvím webové kamery, telefonu a mailu. Děti jsou členy virtuální školy a tato škola jim poskytuje komplexní vzdělávací program, přičemž výuka je vždy individuálně připravená pro každé dítě. Velkou výhodou tohoto programu je, že rodiče nemusí vytvářet žádné studijní plány a pro dítě jsou opět tím, kdo může pomáhat a radit.²¹⁹

3.5 Výhody a nevýhody individuálního vzdělávání

Jako hlavní výhodu individuálního vzdělávání můžeme označit zesílení vazeb v rodině, což je také jeden z důvodů, proč rodiče volí tento způsob vzdělávání. Jelikož spolu rodina stráví větší množství času, dochází k zesílení vazeb mezi sourozenci a zvyšuje se vzájemná důvěra mezi rodiči a jejich dětmi. Rodiče jsou od narození dětí jejich první vzdělavatelé, a tudíž velmi dobře znají jejich charakter, temperament a styl učení. Proto při individuálním vzdělávání nevznikají situace, které mohou nastat ve škole. Takovou situací může být například strach při zkoušení nebo strach z nepochopení nové látky u dítěte, které se bojí učitele zeptat, jestli novou látku správně pochopilo a v neposlední řadě to může být také nerespektování aktuálních potřeb dítěte. Další situací, která se může ve škole vyskytnout, je nuda a to zejména u bystrých dětí. Stává se tak, pokud dítě novou látku pochopí napoprvé, na rozdíl od zbytku třídy, kterému to trvá celou vyučovací hodinu. Díky tomu může dojít ke ztrátě zájmu o učení a mohou se začít objevovat kázeňské problémy, které však pramení jenom z nedostatečné činnosti. S těmito situacemi se při individuálním vzdělávání většinou nesetkáváme, protože individuální výuka má možnosti jak tyto problémy odstranit. Individuálně vzdělávané děti jsou vedeny k velké sebeúctě a sebekontroli, ale především se naučí respektovat i ostatní osoby, jak rodiče, tak i sourozence.²²⁰

Další nespornou výhodou individuálního vzdělávání je ochrana dítěte před stresem, šikanou a jinými negativními vlivy. Pro téměř všechny rodiče je charakteristické, že chtějí chránit své děti před negativními vlivy okolí, a proto volí tento způsob vzdělávání. Svým

²¹⁹ Could Public School from Home Mean Less Stress, more Success? *Homeschool.com* [online]. 2012 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.homeschool.com/articles/Connections13>

²²⁰ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

dětem tak chtějí zajistit bezpečnější prostředí, chránit je před fyzickým i psychickým násilím, před užíváním drog, alkoholu a léků. Chytré děti nebo děti jakýmkoliv způsobem odlišné se mohou velmi snadno stát terčem posměchu, čímž se u nich může projevit až negativní socializace, tedy přizpůsobení se situaci, aniž by s ní vnitřně souhlasili. Školní prostředí nepředstavuje přirozený a reálný svět, protože v běžném životě se setkáváme s lidmi různého věku, se kterými například spolupracujeme. Naopak ve škole stráví děti hodně času se spolužáky stejného věku, se kterými dělají činnosti, jejichž smysl možná ještě ani sami nechápou, a které v tu dobu pro ně nepřinášejí žádný výsledek. Následkem toho může být šikana, soutěživost či posměch. Při individuálním vzdělávání je tomuto zabráněno, protože dítě je účastníkem běžných záležitostí v domácnosti, je v kontaktu s rodinou a pohybuje se ve světě, který je věkově smíšený. U dětí, které nejsou vystavovány stresu ze zkoušení a testování, se projevuje přirozené úsilí o pokrok. Jestliže se jedná o oblasti, které dítě velmi zajímají, dosahuje rychle skvělých výsledků. Individuální vzdělávání je totiž opakem školy, protože doma se nezkouší, ani nepíše písemky, pokud o to není zájem. Děti jsou ve škole vystaveny stresu a přirozená radost z učení velmi rychle vyprchá, protože děti mají největší obavy ze špatných známek. Nepřidávají tomu ani učitelé, kteří děti na konci roku stresují závěrečnými pracemi nebo zkoušením před tabulí.²²¹

Díky individuálnímu vzdělávání je možné klást na děti větší nároky, což vede k lepším a vyšším výkonům. Děje se tak především proto, že rodiče vysvětlují dítěti látku osobně a díky tomu hned zjistí, jestli probírané látce rozumí či nikoliv. Dítě se tedy nemůže skrýt za ostatní spolužáky, pokud něčemu nerozumí a rodiče přesně ví, co jejich dítě pochopilo a čemu je naopak potřeba věnovat pozornost. Individuální vzdělávání umožňuje měnit tempo výuky i rozsah učení, jelikož cílem je pochopení a prohloubení znalostí vzdělávaného dítěte.²²²

Mezi další výhody individuálního vzdělávání je možné bezpochyby zařadit lepší využití času. Rodina i dítě samotné má více volného času, který pak mohou využít podle svých představ, protože neztrácí čas s příchodem a odchodem do školy. Rodina si tak může rozvrhnout denní program podle svých aktuálních potřeb. Děti mají více volného času, který mohou věnovat svým zálibám či koníčkům. Délka výuky při individuálním vzdělávání trvá

²²¹ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

²²² Tamtéž.

ze začátku hodinu až dvě a s postupem času se pomalu navyšuje, ale nikdy nebývá delší než čtyři hodiny denně. S přibývajícím věkem dítěte přibývá i počet hodin, pracuje samostatně.²²³

Individuální vzdělávání má také jisté nevýhody a jednou z nich je například absence sociálního učení. Pokud je dítě vzděláváno ve školském zařízení, tak u něj nedostatek sociálního učení nevzniká, jelikož škola je specifické socializační prostředí, ve kterém jsou děti dlouhodobě, systematicky a především cílevědomě ovlivňovány. Ve škole je dítě vystaveno působení pedagogů i vrstevníků a učí se také pomocí sledování svých vzorů. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby děti, které se vzdělávají doma, navštěvovaly zájmové organizace či sportovní kluby.²²⁴

Také nedostatečné pedagogické schopnosti rodičů mohou znamenat závažný problém, protože jsou to právě rodiče, kteří mají zastávat funkci vzdělavatele při individuálním vzdělávání. Tito rodiče by měli být především hodně trpěliví a měli by být připraveni na každodenní diskuzi se svými dětmi. Zde je nutné si uvědomit, že ne každý má schopnost učit druhé, a jestliže touto vlastností nedisponuje ani jeden z rodičů, nemá cenu se pokoušet vzdělávat děti doma.²²⁵

Asi největší nevýhodou individuálního vzdělávání je finanční zatížení rodiny, jelikož veškeré náklady za vzdělání a mimoškolní aktivity platí rodiče, bez jakékoliv finanční kompenzace od státu.²²⁶

3.6 Socializace jedince

Socializace dítěte vzdělávaného doma je velmi diskutovanou otázkou, protože vyvolává časté rozepře mezi svými příznivci a odpůrci. Tato problematika zajímá skoro každého, jelikož si mnozí lidé myslí, že bez vzdělávání ve škole nebudou u dítěte dostatečně rozvinuty socializační procesy.

²²³ FREIOVÁ, M. Domácí škola: Americká zkušenost. *Občanský institut*. [online]. Praha, 1996 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/domaci-skola/>

²²⁴ GILLERNOVÁ, I. a kol.: *Sociální dovednosti ve škole*. Praha: Grada, 2012, s. 17.

²²⁵ Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

²²⁶ Tamtéž.

Socializaci samotnou lze chápat jako: „Celoživotní proces, v jehož průběhu se jedinec začleňuje do společnosti a učí se v ní žít. Základem socializace je osvojení vzorců a zvyklostí chování, řeči a komunikace, poznatků o jiných lidech a o světě, hodnotových orientací, postojů, norem, rituálů, ale také stereotypů a předsudků. Důležitou součástí socializace jedince je vývoj sociálních kontrol: Společnost chrání sama sebe tím, že jedinec si má osvojovat systém norem, společensky závazných hodnot a příkazů, jejichž dodržování od něho společnost očekává. Socializace probíhá od nejranějšího dětství v rodině či náhradním výchovném prostředí, v mateřské škole a v navazujících stupních škol, v zaměstnání, působením médií a různých sociálních skupin, v nichž je jedinec začleněn (širší okruh vrstevníků, sportovní kluby apod.). Ovšem za rozhodující fázi socializace se považuje předškolní věk a výchova dětí v rodině, která formuje osobnost dítěte s důsledky pro jeho dospělý život.“²²⁷

Na základě výše uvedeného je tedy možné konstatovat, že socializace a socializační procesy probíhají všude kolem nás. Proto i děti, které jsou individuálně vzdělávané, se nemohou dostat do meziprostoru, kde by na ně nepůsobilo žádné sociální prostředí a kde by nemusely řešit žádné sociální situace.

Každý jedinec je individuální osoba, která bude mít během svého života mnoho příležitostí zažít si různé sociální role. Pokud o to dítě bude stát, tak může poznat roli žáka ve školním prostředí v pozdějším věku. Dítěti však k dostatečné socializaci postačí i kontakty se svými vrstevníky při mimoškolních aktivitách. Jisté negativum lze spatřovat pouze u rodin, které se straní svému okolí. Zda byla socializace dítěte dostatečná, ukáže nejlépe až čas a to podle toho, jak se bude schopen jedinec zapojit do studijního či pracovního procesu.²²⁸

Dále budu popisovat situaci dvou chlapců, kteří jsou individuálně vzděláváni na Základní škole Březová:

Dominik, 14 let – je individuálně vzděláván necelé 2 roky, tedy od 7 třídy. Hlavní důvod proč jeho rodiče zvolili tento způsob výuky, je velké sportovní vytížení a především Dominikův sportovní talent na fotbal. Denně má několik tréninků, jak individuálních, tak i s mužstvem a pravidelná školní docházka mu neumožňovala věnovat se fotbalové přípravě podle naplno. Jelikož si to rodiče mohou dovolit, dochází k nim domů podle potřeby 2-3 krát týdně soukromý učitel, který Dominika ve volném čase vyučuje. Zbylá část výuky

²²⁷ PRŮCHA, J. a kol.: *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012, s. 231.

²²⁸ Tamtéž.

probíhá pomocí Skypu nebo mailové konverzace, prostřednictvím které učitel zadá na každý den úkol a ten mu musí žák večer odeslat. Rodině tento způsob výuky velmi vyhovuje, protože se dá dobře přizpůsobit aktuálním potřebám žáka. Díky tomu, že Dominik chodil do 7. třídy na základní školu, nemá sebemenší problém s nedostatkem kamarádů. Navíc je denně ve styku se svými spoluhráči z fotbalového mužstva, takže v tomto směru žádné problémy nepocítuje. Rodiče i Dominik jsou toho názoru, že díky individuálnímu vzdělávání je možné skloubit náročný tréninkový program a výuku, aniž by žák nějakým způsobem strádal. Naopak si myslí, že díky této výuce se naučil mnohem více, než kdyby pravidelně navštěvoval školu. V případě, že by měl možnost studovat tímto způsobem i dále, tedy střední školu, vůbec by neváhal.

Michal, 16 let – doma vzděláván rovněž necelé dva roky, od 8. třídy. V jeho případě si rodiče zvolili individuální vzdělávání z více důvodů. Ten hlavní byl však stejný jako v případě Dominika, tedy kvůli fotbalu. Dalším ne méně důležitým důvodem byla šikana ze strany jeho spolužáků i některých učitelů. Michal je totiž výborný fotbalista a také velmi inteligentní žák s vynikajícím prospěchem, což se bohužel v kolektivu dospívajících chlapců neodpouští. Navíc jeho otec působil na stejné škole jako učitel a současně trenér, takže o to víc byla Michalova role v kolektivu ztížena. Z výše uvedených důvodů se rodiče rozhodli k následujícím krokům. Michal od 8. třídy začal studovat individuálně na Základní škole Březová a jeho otec obětoval práci učitele a věnuje se přípravě syna jak po stránce sportovní, tak po stránce výuky. Velkou výhodou v tomto případě je, že oba rodiče jsou učitelé a mohou tak plnohodnotně vzdělávat jejich syna doma. Co se týče socializace, to je v případě Michala otázkou, protože je spíše introvertní typ člověka, který si jde za svým cílem a nepotřebuje k tomu mnoho dalších lidí. To je však ve sportu, kterému se věnuje, velmi obtížné, protože je důležité s kolektivem spoluhráčů nějakým způsobem vycházet. Velkou výhodou je, že má mladšího bratra, který je povahově úplným opakem a tak se oba sourozenci hodně doplňují. Rodina si tento styl výuky velmi chválí a to i přes skutečnost, že se po finanční stránce museli uskromnit. Nyní se Michal připravuje na přijímací zkoušky na gymnázium. Ovšem kdyby byla možnost v individuální výuce pokračovat i nadále, neváhali by a individuální způsob výuky by zvolili znovu.²²⁹

²²⁹ Osobní rozhovor s oběma chlapci a jejich rodiči. Uherské Hradiště, 2016.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo dospět k uceleným informacím týkajících se historie a školství obce Březová. Dále jsem shrnula zásadní poznatky o individuální formě vzdělávání, která se stala neodmyslitelnou součástí zdejší školy.

Historicky první zmínky o existenci obce pochází z roku 1492. Březová byla součástí uherskobrodského městského statku, jejíž prostor tvořil klín mezi panstvím světlavským a uherskoostrošským a zároveň šlo o prostor mezi uherskou hranicí, která nebyla ještě přesně určena. Proto zde často docházelo k mnoha pozemkovým sporům, které trvaly po několik století.

V 17. století prožívali zdejší obyvatelé těžké chvíle, jelikož trpěli opakovanými vpády vojsk z Uher i tažením různých povstalců. Vesnice byla několikrát vypálena. V důsledku polohy obce a celkového zatížení obyvatelstva se vesnice vyznačovala nízkým stupněm životní úrovně, lidé často trpěli hladem. Navzdory probíhající protireformaci se v obci poměrně dlouho udrželo českobratrství. Vlivem zvyšujícího se počtu chalup v okolí Březové narůstala také důležitost obce, ze které se postupně stala vesnice středisková pro sousední Olšovec a Lopeník.

V době okupace byla obec důležitým přechodem na Slovensko, jelikož zde fungovaly tajné spojovací linky převaděčů. Březová byla osvobozena 26. dubna 1945. Od druhé poloviny 20. století se podmínky pro život na Březové postupně zlepšovaly, čemuž svědčí i skutečnost, že odlehlá a vzdálená obec je dnes přístupná všemu společenskému životu.

V minulosti se škola na Březové potýkala s nedostatkem dětí, fungovala pouze pro první stupeň a hrozil její zánik. Dnes se může obec pochlubit školou mezinárodního významu, s vyučováním pro všechny ročníky. V roce 2002 byla škola součástí projektu „Malotřídni škola ve věku informačních technologií“ a od roku 2008 je zařazena do pokusného ověřování individuálního vzdělávání na druhém stupni základních škol. Svým žákům tak umožňuje individuální formu vzdělávání jak na prvním, tak i na druhém stupni. V současnosti školu navštěvuje téměř 400 žáků a jejich počet stále roste.

Škola na Březové, jako jedna z mála škol v České republice, zcela běžně využívá ICT již od I. třídy, a tím poskytuje počítačovou gramotnost všem svým žákům v rámci běžné

výuky. Využívání ICT je však chápáno v širším pojetí, kdy cílem není pouze dosažení určitého stupně počítačové gramotnosti, ale jde především o zvýšení efektivity výuky, kterou se zde snaží přizpůsobit individuálním možnostem a schopnostem jednotlivých žáků.

Základní škola Březová je otevřená vzdělávacím potřebám současné generace a tím žákům zajišťuje slibnou budoucnost v další cestě za vzděláním, ale i pracovní činností, která se bez informačních a komunikačních technologií neobejde.

Ve své práci jsem se snažila zmapovat dějiny obce Březová od počátku až po současnost a poznala jsem tak historické souvislosti života na Uherskohradištsku. Dále jsem se zaměřila na vývoj školství v obci Březová a pokusila jsem se nastínit i alternativní formu výuky, kterou je individuální vzdělávání. Vzhledem k tomu, že pokusné ověřování tohoto typu výuky stále probíhá, dala by se práce v budoucnosti rozšířit ještě o zpracované výsledky tohoto experimentu.

Seznam literatury a pramenů

Použitá literatura:

BURIÁN, L. *Uherskohradištsko proti fašismu*. Uherské Hradiště: OV ČSPB, 1984, 243 s.

GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, L a kol.: *Sociální dovednosti ve škole*. Praha: Grada, 2012, 247 s.

GRECMANOVÁ, H. a kol.: *Obecná pedagogika I.*, Olomouc: Hanex, 1999, 231 s.

GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., *Pedagogika*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 74 s.

HAHN, K., HASSON, M. *Catholic Education: Homeward Bound : a Useful Guide to Catholic Home Schooling*. San Francisco: Ignatius Press, 1996, 400 s.

HOLT, J. *Jak se děti učí*. Praha: Agentura Strom, 1995. 173 s.

HOSÁK, L. *Dějiny moravského Slovenska*. Břeclav, 1926.

KUKULKA J. a kol.: *Březová: Dějiny obce pod Lopeníkem*, Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1980, 107 s.

MALACH, J. *Pedagogika jako obecná teorie edukace*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007, 132 s.

NEKUDA, V. *Uherskohradištsko: Vlastivěda moravská*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, 847 s.

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012, 294 s.

PRŮCHA, J. a kol.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2008. 322 s.

SKÁCEL, J. *Z dějin Slovácka*. Gottwaldov: Krajské muzeum, 1958, 188 s.

ŠEVČÍKOVÁ, M. *Březová*. Březová: Cestiska, 2013, 148 s.

VALIŠOVÁ, A. a kol.: *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. 2007. 402 s.

Prameny:

Obecní úřad Březová, *Přípravná kniha pro obecní kroniku Březová (1964 - 1976)*

Obecní úřad Březová, *Kronika obce Březová 1977-1995*

Obecní úřad Březová, *Obecní kronika Březová 1996-2011*

Další:

DAVIDOVÁ, D. *Historie, hospodářství a vývoj školství v obci Strání na Uherskohradištsku*. Olomouc 2014, Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. 42 s.

Obec Březová. Propagační materiál, Euroregion Bílé Karpaty.

RYŠAVÁ, T. *Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. 59 s.

Vesnice roku 2015. Obec Babice: Zlínský kraj, 2015, 29 s.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Internetové zdroje:

Could Public School from Home Mean Less Stress, more Success? *Homeschool.com* [online]. 2012 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.homeschool.com/articles/Connections13>

FREIOVÁ, M. Domácí škola: Americká zkušenost. *Občanský institut*. [online]. Praha, 1996 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/domaci-skola/>

Individuální vzdělávání. *E-learning - ZŠ a MŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.moodle.zsbrezova.eu>

Individuální vzdělávání. *Follerova domovská stránka*. [online]. Nymburk. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.foller.cz/individualni-vzdelavani.html>

KAPPEMAN, G. What is a unit study? *Creation.com*. [online]. 2009 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://creation.com/what-is-a-unit-study-gail-kappenman>

KITZBERGER, J. Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy. Vyhlášení pokusného ověřování podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2007 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-pokusneho-overovani-podle-171-odst-1-zakona-c-561>

Obec Březová [online]. Březová [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.obecbrezova.cz>

Škola na konci světa. [video]. *Česká televize*. [online]. Tvůrčí producentská skupina Petra Kubici, 2013. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097944695-nas-venkov/213562243400016-skola-na-konci-sveta>

ŠTEFFLOVÁ, J. Domácí vzdělávání na rozhraní. *Učitelské noviny* [online]. 2007, č. 23-24 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=458>

The Different Ways To Homeschool. *Homeschool.com* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://homeschool.com/new/difstyles.asp>

ZIMČÍK, L. Jiný způsob plnění povinné školní docházky. *ZŠ Březová* [online]. Březová [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 - Žádost o povolení individuálního vzdělávání (1. stupeň ZŠ)

Příloha č. 2 - Tabulka: žáci plnící školní docházku podle § 41

Příloha č. 3 - Kostel sv. Cyrila a Metoděje

Příloha č. 4 – Základní a mateřská škola Březová

Příloha č. 1:

Žádost o povolení individuálního vzdělávání (1. stupeň ZŠ)

Jméno žadatele (zákonného zástupce žáka):

Adresa žadatele:

Tel. žadatele:

E-mail žadatele:

Dle § 41 zákona 561/2004 Sb., žádám o povolení individuálního vzdělávání pro mého syna /mou dceru:

Jméno a příjmení:

Rodné číslo:

Trvalé bydliště žáka:

Povolení žádám na období:

Důvody pro individuální vzdělávání:

Popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka:

Další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka:

K žádosti přikládáme:

1. doklady osvědčující splnění požadovaného vzdělání osob, které budou žáka individuálně vzdělávat
2. vyjádření školského poradenského zařízení (podle § 116 školského zákona)
3. seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány (pouze pokud nejde o učebnice uvedené v § 27 odst. 1 školského zákona, tzn. učebnice a učební texty, kterým byla udělena schvalovací doložka MŠMT).

V dne

Podpis žadatele:

Příloha č. 2:

Žáci plnící školní docházku podle § 41

				2003 /04	2004 /05	2005 /06	2006 /07	2007 /08	2008 /09	2009 /10	2010 /11	2011 /12	2012 /13	2013 /14
				1)	1)									
Individuální vzdělávání (školní docházka podle § 41)														
	Žáci celkem			.	.	546	360	376	433	473	481	553	629	832
	1. ročník			.	.	131	89	96	98	123	128	130	169	217
	2. ročník			.	.	111	88	88	91	100	108	132	126	215
	3. ročník			.	.	99	76	76	88	88	95	121	110	158
	4. ročník			.	.	107	41	60	84	75	71	95	129	128
	5. ročník			.	.	75	57	43	64	77	73	69	93	112
	6. ročník			.	.	23	9	13	8	10	6	6	2	2
	7. ročník			.	.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	8. ročník			.	.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	9. ročník			.	.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	10. ročník			.	.	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: databáze MŠMT; vysvětlivky: (1) ukazatel v tomto roce nebyl sledován

Příloha č. 3:

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (Dostupné z: <http://mapio.net/o/5001029/>)

Příloha č. 4:

Základní a mateřská škola Březová (Dostupné z: <http://www.zsbrezova.eu>)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Dominika Davidová
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Historie a vývoj školství v obci Březová na Uherskohradištsku
Název v angličtině:	History and development of education system in Březová of Uherskohradištsko
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá historickým vývojem obce Březová, dějinami zdejšího školství a individuální formou vzdělávání.
Klíčová slova:	Obec Březová, historie Březové, školství, základní škola, vývoj školství, individuální vzdělávání
Anotace v angličtině	This diploma thesis deals with the historical development of the village Březová, the history of the local education and also with the individual form of education.
Klíčová slova v angličtině:	The village of Březová, the history of Březová, education, primary school, the development of the education, home schooling, home education
Přílohy vázané v práci:	Žádost o povolení individuálního vzdělávání (1. stupeň ZŠ), tabulka individuálně vzdělávaných žáků, kostel, ZŠ Březová
Rozsah práce:	73 stran
Jazyk práce:	čeština